

Uygulama Sonrası Değerlendirme Raporu

İşletmelere Yönelik Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi Mali Destek Programı (2010)

İzleme ve Değerlendirme Birimi

2015

DEĞERLENDİRME EKİBİ

Aşkın AYIK – İzleme ve Değerlendirme Birim Başkanı

Ayşen AKŞEHİR – Uzman

Mevlana C. KAPLAN – Uzman

M. Cenk ERDURAK – Uzman

İZLEME EKİBİ

Mevlana C. KAPLAN – Uzman

Fatih PİŞKİN – Uzman

Cüneyt GENÇ – Uzman

Osman ALTAY – Uzman

Arzu PARMAKSIZ – Uzman

*UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) tarafından 29 Eylül – 2 Ekim 2013 tarihleri arasında Brezilya'nın Sao Paulo kentinde düzenlenen 3. Uluslararası Değerlendirme Kapasiteleri Konferansında **2015 Uluslararası Değerlendirme Yılı** ilan edilmiştir.*

İÇİNDEKİLER

1	YÖNETİCİ ÖZETİ	1
2	GİRİŞ	3
3	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	5
4	İLGİLİLİK ANALİZİ	7
4.1	PROGRAM ÖNCELİKLERİ	7
4.2	PROGRAMIN TEKLİF ÇAĞRISI DÖNEMİ PLANLARIYLA OLAN İLGİLİLİĞİ	7
4.2.1	Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013).....	7
4.2.2	İstanbul Bölge Planı (2010-2013).....	7
4.3	PROGRAMIN GÜNCEL PLANLARLA OLAN İLGİLİLİĞİ	8
4.3.1	Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018).....	8
4.3.2	İstanbul Bölge Planı (2014-2023).....	8
4.4	PROJELERİN İLGİLİLİĞİ	8
4.5	SONUÇ	10
5	ETKİLİLİK ANALİZİ	11
5.1	PROJE BAZINDA DEĞERLENDİRMELER	11
5.2	PROGRAM BAZINDA DEĞERLENDİRMELER	12
6	ETKİNLİK ANALİZİ	13
6.1	AJANSIN GENEL HİZMETLER MALİYETİ	14
6.2	PROJE BAZINDA DEĞERLENDİRMELER	16
6.2.1	Ulukom Bilgisayar Yazılım Donanım Danışmanlık ve Tic. Ltd. Şti.	16
6.2.2	Tensaform Membran Yapılar San. Tic. A.Ş.	18
6.2.3	7 Renk İletişim Yapım Org. Reklam ve Basın Yayın Hizm. San. Tic. Ltd. Şti.....	20
6.2.4	BGS Bilgi Sistemleri Ltd. Şti.	22
6.2.5	FBS Bilişim Çözümleri Ltd. Şti.	24
6.2.6	Armador Bilişim A.Ş.	26
6.3	PROGRAM BAZINDA DEĞERLENDİRMELER	27
7	SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ANALİZİ	30
8	ETKİ ANALİZİ	31
8.1	KÜRESEL REKABET EDEBİLİRLİK VE KALKINMA İLİŞKİSİ	31
8.2	YENİLİK VE KÜRESEL REKABET EDEBİLİRLİK İLİŞKİSİ	31
8.3	YARATICI ENDÜSTRİLERİN KALKINMADAKİ ROLÜ	33

8.4	PROGRAMIN HEDEFİ.....	33
8.5	PROGRAMIN EKONOMİK KALKINMAYA ETKİSİ	34
8.6	İŞLETMELERE YÖNELİK BİLGİ ODAKLI EKONOMİK KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI İLE BİRLİKTE TOPLAM ETKİ	37
9	KATKISALLIK	38
10	SONUÇ.....	41
10.1	PROJELERİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ.....	41
10.2	PROGRAMIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ	42

1 YÖNETİCİ ÖZETİ

İstanbul'da yaratıcı endüstrilerde faaliyet gösteren işletmelerin daha fazla değer üretmesini sağlayarak Bölgenin küresel rekabet edebilirlik düzeyinin yükselmesine katkıda bulunmayı hedefleyen 'İşletmelere Yönelik Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi Mali Destek Programı' kapsamında, 2011 Temmuz - 2012 Temmuz döneminde 6 proje yürütülmüştür. Beş proje yazılım sektörüne, bir proje ise mimarlık sektörüne fayda sağlamıştır.

Proje faaliyetleri kapsamında;

- bir projede Ar-Ge çalışması yapılmış
- projelerin tamamında yenilik üretilmiş (5 ürün/hizmet yeniliği ve 1 pazarlama yeniliği),

ve bu yolla rekabet edebilirliklerinin artması sağlanmıştır.

Sonuçta;

- 5 yararlanıcının proje sürelerinin sona erdiği yılı takip eden takvim yılına (2013) ilişkin faaliyet karlarının proje sayesinde arttığı ve takip eden 4 yıla ilişkin beklentinin de aynı yönde olduğu,
- ürettiği yeniliği ticarileştiremeyen bir yararlanıcının herhangi bir gelir beklentisinin olmadığı,
- projeler sayesinde tüm yararlanıcıların 2013 yılı toplam karının %8,5 oranında (118 bin TL civarında) arttığı, müteakip 4 yıl ile birlikte 5 yıllık toplam karının ise %41,5 oranında (4,5 milyon TL civarında) artmasının beklendiği,
- tamamı bilgi odaklı sektörlerde olmak üzere toplam 6 yeni istihdam sağlandığı,

tespit edilmiştir.

Proje faaliyetleri ile mevcut ve beklenen sonuçlar, uluslararası kurumlarda ve gelişmiş ülkelerde kamu müdahalelerinin değerlendirilmesinde uygulanmakta olan 5 kriter (ilgili, etkililik, etkinlik, sürdürülebilirlik, etki) ve katkısallık çerçevesinde değerlendirilerek projelerin ve Programın başarı düzeyleri hesaplanmıştır:

- ✓ Programın hedef ve önceliklerinin proje teklif çağrısı tarihindeki ve mevcut ulusal ve bölgesel planlara ait stratejik amaç ve hedefler ile uyumlu olduğu, proje sonuçlarının ise program hedef ve önceliklerine katkı sağladığı ve böylece program ve projelerin **ilgili** kriterini karşıladığı tespit edilmiştir.
- ✓ **Etkililik** kriteri çerçevesinde, program bazında hedef belirlenmediğinden projelerin belirledikleri hedeflere ulaşma oranları hesaplanmış olup; ortalamasının %78 olduğu ve 6 projeden 2'sinin hedeflerine ulaşamadığı gözlenmiştir.
- ✓ Projeler sonucunda topluma sağlanması beklenen toplam faydanın parasal değerinin (projelerin sona erdiği 2012 yılsonu itibarıyla net bugünkü değerinin) Ajansın yaptığı harcamalar tutarını 2015 yılının ilk yarısında, toplam harcamalar tutarını ise 2016 yılının ilk yarısında karşılaması, projeler sona erdikten sonraki 10 yıl içinde Ajansın yaptığı harcamaların yaklaşık 6,6 katı değerine, toplam harcamaların ise 3,3 katı değerine ulaşması beklenmekte olup; programın **etkin** olduğu sonucuna varılmıştır.
- ✓ ARMADOR dışındaki projelerde sürdürülebilir faydalar üretildiği ve böylece **sürdürülebilirliğin** sağlandığı gözlenmiştir.

- ✓ Program, Bölgenin ve Bölgede hedef grubu olan işletmelerin küresel rekabet edebilirliklerini artırarak ekonomik kalkınmaya katkı sağlamış olup; (mali mevzuata göre) 'büyük mükellef' kapsamına girmeyen şirketlerin 2013 yılı toplam net karının yüz binde 0,4 oranında artmasını sağlamıştır. Söz konusu **etkinin** sonraki yıllarda da sürmesi beklenmektedir.
- ✓ **Katkısallık** analizi kapsamında, Ajans desteğinin projelerin gerçekleşmesine ve projelerin elde edilen sonuçlara katkısı değerlendirilmiş olup; Ajans desteğinin katkısallığının tam olduğu, yani sonuçların tamamının (gerçekleştikleri dönem itibarıyla) desteğimiz sayesinde elde edildiği sonucuna varılmıştır.
- ✓ Etkinlik, etkililik, sürdürülebilirlik ve etki analizi sonuçları üzerinden skalalar oluşturularak 10 puan üzerinden **projelerin başarı düzeyleri** hesaplanmış olup; ortalaması olan 4,38 puanın üzerinde 4 proje, 5 puanın altında ise 2 proje bulunmaktadır.
- ✓ Etkinlik ve etki analizlerine katkısallık faktörünü katarak (programlar karşılaştırılırken kullanılmak üzere) **Programın başarı düzeyi** hesaplanmıştır. Ajans katkısallığı tam olduğundan, bulunan değerler etkilenmemiştir. Buna göre, Bölgede 'büyük mükellef' kapsamına girmeyen şirketlerin 2013 yılı toplam net karında yüz binde 0,4 oranında artış sağlanmış olup; 10 yılın sonunda, devletin yaptığı harcamaların yaklaşık 5,6 katı değerinde sosyal refah artışı beklenmektedir.

2 GİRİŞ

Kamu politikalarının değerlendirilmesi, demokratik ülkelerde ve uluslararası kurumlarda 1960'lı yıllardan bu yana teşvik edilen ve kurumsallaşan bir yönetim aracı olmuştur. Bu kapsamda, UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) tarafından 29 Eylül – 2 Ekim 2013 tarihleri arasında Brezilya'nın Sao Paulo kentinde düzenlenen 3. Uluslararası Değerlendirme Kapasiteleri Konferansında 2015'in Uluslararası Değerlendirme Yılı ilan edilmesi son dönemde gerçekleşen önemli gelişmeler arasında yer almıştır.

Özellikle, kamu kaynakları kullanılarak uygulanan destekleme politikalarının değerlendirilmesine ilişkin toplumsal talep bu yönde yapılan çalışmalara hız vererek uzmanlıkların oluşmasını ve detaylı analiz modellerinin geliştirilmesini sağlamıştır. Bu modellerde; hesap verilebilirliğin ve politika yapıcılara geri bildirim sağlanabilmesi amacıyla, müdahalenin hedeflenen etkiye ulaşma ve maliyetine oranla fayda üretme başarısının hesaplanmasına ilişkin yöntemler ortaya koyulmuştur.

Bu kapsamda, Ajansımız mali destek programlarının değerlendirilmesi gündeme alındığında, öncelikle kapsamlı bir literatür taraması yapılarak, Birleşmiş Milletler Örgütü, OECD, Avrupa Birliği kurumları ve gelişmiş ülkelerde uygulanmakta olan yöntemler araştırıldı ve programlara uygun değerlendirme usullerinin ana hatları belirlendi. Nasıl bir değerlendirme istendiğine karar verildikten sonra bu işin kimin tarafından yapılacağı gündeme geldi. Objektifliği sağlamak için, değerlendirmenin Ajans dışı uzmanlar tarafından yapılmasının uygun olacağı düşünüldü. Ancak, incelenen mevcut değerlendirme örneklerindeki yöntemlerin beklentileri karşılamadığı kanaatine varıldı. Ajansın programlama süreçlerinin dışında kalan izleme ve Değerlendirme Biriminin sübjektif olarak nitelendirilemeyecek şeffaf bir yöntem geliştirerek bu çalışmayı yürütmesi kararı alındı ve sonuca varıldı.

Geliştirilen yöntem; uluslararası kurumların ve gelişmiş ülkelerin uyguladığı değerlendirme kriterleri ve temel metodolojileri ile birlikte detaylarda birçok yenilikler içeriyor. Yöntemin ayırt edici özellikleri arasında;

- Ajansın mali destek programlarının yapısına uygun olması,
- Objektifliği sağlaması ve sübjektif yorumlar içermemesi,
- Projeleri ve programları birbirleriyle karşılaştırmaya olanak sağlayan sayısal sonuçlar içermesi,
- Uygulama sonrası ortaya çıkan sonuçlardan yola çıkarak beklenen sonuçları da analize katması,
- Bilimsel kaynaklara, yararlanıcılardan alınan verilere ve anketlere dayalı olarak yapılan masa başı bir çalışma olması,

sayılabilir.

Bu çalışmada; değerlendirme kriterleri ortaya koyulduktan sonra, her bir kriter bazında geliştirilen yöntem ile tek tek projelere ve programa ilişkin olarak ulaşılan sonuçlar safha safha açıklandı. Bu sonuçlar ile Ajans desteği arasındaki illiyet bağı analiz edildikten sonra, tüm tespitleri bir araya getirmek amacıyla geliştirilen yöntemle projelerin ve programın genel değerlendirmesi yapıldı.

Çalışma boyunca sadeliği ve anlaşılabilirliği sağlamak yararlanıcıların tam unvanları yerine aşağıdaki tabloda belirtilen kısa unvanları kullanılmıştır.

Yararlanıcı Unvan	Yararlanıcı Kısa Unvan
Ulukom Bilgisayar Yazılım Donanım Danışmanlık ve Tic. Ltd. Şti.	ULUKOM
Tensaform Membran Yapılar San. Tic. A.Ş.	TENSAFORM
7 Renk İletişim Yapım Org. Reklam ve Basın Yayın Hizm. San. Tic. Ltd. Şti.	7 RENK
BGS Bilgi Sistemleri Ltd. Şti.	BGS
FBS Bilişim Çözümleri Ltd. Şti.	FBS
Armador Bilişim A.Ş.	ARMADOR

3 DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ

Değerlendirme, OECD kaynaklarında, devam etmekte olan ya da tamamlanmış proje, program veya politikaların planlama ve uygulama süreçleri ile sonuçlarının sistematik ve objektif olarak incelenmesi şeklinde tanımlanmaktadır.

Değerlendirme;

- kamu müdahalesinin¹ başarısının ölçülmesi,
- mevcut program ve politikaların geribildirimlerinden yapılan çıkarımların sonraki müdahalelerin geliştirilmesine veya karar verme mekanizmalarında kullanılmasına olanak vermesi ve
- hesap verilebilirliğin sağlanması,

amacıyla yapılır.

OECD ve Avrupa Komisyonu, kamu müdahalelerini ilgililik, etkinlik, etkililik, etki ve sürdürülebilirlik kriterleri çerçevesinde değerlendirmektedir.²

İlgililik

İlgililik kapsamında, kamu müdahalesinin hedeflerinin hedef grubuna ilişkin müdahale tarihindeki ve sonrasındaki üst politikalar ile ne ölçüde uyumlu olduğu değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada; program hedeflerinin hem teklif çağrısı dönemindeki hem de güncel ulusal ve bölgesel planlarla olan ilgililiği ile müdahale kapsamında yürütülen proje faaliyetlerinin ve çıktılarının program hedefleriyle uyumlu olup olmadığı incelenmiştir.

Etkililik

Etkililik analizi; performans değerlendirmesi niteliğinde bir yöntem olup, kamu müdahalesinde belirlenen hedeflerin ne oranda başarıldığını ölçer. Program hedefleri belirlenmediğinden çalışmamızda sadece projelerin hedeflerine ulaşma dereceleri ölçülmüştür.

Etkinlik

Etkinlik analizi; kamu müdahalesinin doğurduğu maliyete oranla sosyal/ekonomik fayda üretme başarısını, yani ne ölçüde maliyet etkin olduğunu ölçer. “Elde edilen sonuçlar katlanılan maliyetlere değer mi/değdi mi?” ve “Toplam sosyal refah artar mı/arttı mı?” sorularına yanıt aranır.

¹ Müdahale kavramı önceden belirlenen amaçlara ulaşmak için devlet tarafından uygulanan veya desteklenen proje, program veya politika için kullanılan terimdir.

² The DAC Principles for the Evaluation of Development Assistance, OECD, 1991, Glossary of Terms Used in Evaluation, in ‘Methods and Procedures in Aid Evaluation’, OECD 1986, and the Glossary of Evaluation and Results Based Management (RBM) Terms, OECD, 2000

Analizimizde; programın uygulama süresinde üretilen ve sonraki 10 yılda üretilmesi beklenen faydalar aynı sürelerde katlanılan ve katlanılması beklenen maliyetler ile karşılaştırılmıştır.

Etki

Etki analizinde; kamu müdahalelerinin hedef grubunda dolaylı veya doğrudan, amaçlanmış veya amaç dışı yarattığı olumlu ve olumsuz değişimler incelenmektedir. Buna müdahale sonucunda yerel, sosyal, ekonomik, çevresel ve diğer tüm kalkınma göstergelerinde oluşan etki de dâhildir. Ayrıca, müdahalenin sonuçlarının ne olduğu, faydalananlarda sağladığı temel değişikliklerin neler olduğu ve bu aktivitelerden kaç kişinin etkilendiği sorgulanmaktadır.

Bu çalışmada; projelerin sona erdikten sonra geçen süre içinde hedef grubunda meydana getirdiği ve proje sonrasındaki 5 yılda meydana getirmesi beklenen etkiler değerlendirilmiştir.

Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik analizinde; müdahale kapsamında yürütülen faaliyetlerin müdahale sona erdikten sonra fayda üretmeye devam edip etmediği değerlendirilmektedir³.

Katkısallık

Söz konusu 5 değerlendirme kriterine ilave olarak, kamu müdahalesinin doğurduğu net etkiyi ölçebilmek için;

- öncelikle, müdahale ile çıktı ve sonuçlar arasındaki illiyet bağının kurulması, yani müdahale sonucunda ortaya çıkan sonuçların ne oranda destek sayesinde gerçekleştiği, başka bir deyişle desteğin söz konusu sonuçların ortaya çıkmasına ne kadar katkı sağladığının belirlenmesi,
- diğer yandan, ortaya çıkmasına neden olunan olumsuz etkilerin de hesaba katılması,

gerekir.

Bunun için, yararlanıcılara uygulanan anketler dikkate alınarak katkısallık analizi yapılmış ve hedeflenen çıktı/sonuçların gerçekleşmesinde sağlanan net katkı belirlenmeye çalışılmıştır.

³ European Comission Directorate-General for Education and Culture; Handbook on Sustainability, 2006

4 İLGİLİLİK ANALİZİ

4.1 PROGRAM ÖNCELİKLERİ

İşletmelere Yönelik Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi Mali Destek Programında; yaratıcı endüstrilerin küresel rekabet gücünü artırarak Bölgenin ekonomik kalkınmasına katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Yaratıcı endüstriler; reklamcılık, mimarlık, el sanatları, sanat ve antikaçılık (resim, heykel, diğer güzel sanatlar, vb.), tasarım, moda, film, müzik, gösteri sanatları (bale, dans, drama, müzikal, tiyatro, opera, kostüm tasarımı, sahne tasarımı, koreografi, vb.), yayıncılık (kitap, dergi, gazete, dijital içerik, vb. yayıncılığı), televizyon ve radyo, yazılım ile bilgisayar ve video oyunları sektörlerini kapsamaktadır.

Programın öncelikleri;

- Yaratıcı endüstrilerde **işbirliği ağları** oluşturulması ve mevcut işbirliği ağlarına katılım sağlanması
- Yaratıcı endüstrilerde üretilen katma değeri artıran **yenilikçi uygulamaların** hayata geçirilmesi,
- Yaratıcı endüstrilerde **pazarlama ve dağıtım mekanizmalarının** oluşturulması ve geliştirilmesi,
- Yaratıcı endüstrileri destekleyecek ve geliştirecek **fikri mülkiyet haklarının** korunması

olarak belirlenmiştir.

4.2 PROGRAMIN TEKLİF ÇAĞRISI DÖNEMİ PLANLARIYLA OLAN İLGİLİLİĞİ

4.2.1 Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)

Dokuzuncu Kalkınma Planının vizyon bileşenleri arasında “küresel ölçekte rekabet gücüne sahip olmak” ve “bilgi toplumuna dönüşmek” bulunmakta olup; bu vizyon doğrultusunda belirlenen beş gelişme ekseninde “rekabet gücünün artırılması” yer almıştır. Bu eksen altındaki önceliklerden arasında ise ‘Ar-Ge ve yenilikçiliğin geliştirilmesi’, ‘sanayi ve hizmetlerde yüksek katma değerli üretim yapısına geçişin sağlanması’ ve ‘bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaştırılması’ bulunmaktadır.

4.2.2 İstanbul Bölge Planı (2010-2013)

Dokuzuncu Kalkınma Planı doğrultusunda Ajans tarafından hazırlanan 2010-2013 İstanbul Bölge Planının vizyon bileşenleri arasında “yüksek katma değer üreten ekonomik faaliyetleri tercih etmek” bulunmakta olup; bu vizyon doğrultusunda belirlenen beş gelişme ekseninde “küresel rekabet edebilirlik” yer almıştır. Bu eksen altındaki stratejik amaçlardan biri ‘**yaratıcı endüstrilerin geliştirilmesi**’ olarak belirlenmiştir. Söz konusu amaç kapsamında belirlenen aşağıdaki hedefler Programın öncelikleri ile ilgili bulunmaktadır:

- Yaratıcılığı destekleyecek şekilde sektörler arası iletişim ve işbirliğinin desteklenmesi ve kümelenmenin teşvik edilmesi
- Girişimcilik ve markalaşmanın desteklenmesi
- İhtiyaç duyulan bilgi, beceri ve niteliklere uygun bireylerin yetiştirilmesi için eğitim kurumları ve sektörler arasında işbirliğinin geliştirilmesi
- Ar-Ge ve yenilikçiliğin desteklenmesi ve Bilgi Paylaşım Ağının oluşturulması
- Fikri mülkiyet haklarının korunması

4.3 PROGRAMIN GÜNCEL PLANLARLA OLAN İLGİLİLİĞİ

4.3.1 Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018)

Rekabet gücünün artırılması, Onuncu Kalkınma Planının amaçları arasında da yer almış olup; bu kapsamda, üretim faktörlerinin verimlilik düzeylerinin artırılması, yenilik üretme kapasitesinin yükseltilmesi ve yeniliklerin mevcut üretim yapısıyla bütünleştirilmesi hedeflenmiştir.

4.3.2 İstanbul Bölge Planı (2014-2023)

2014-2023 İstanbul Bölge Planı'nın 3 gelişme ekseninde 'küresel ekonomide söz sahibi, yüksek katma değer üreten, yenilikçi ve **yaratıcı ekonomi**' yer almıştır. Bu eksen kapsamında, Bölgenin küresel değer zincirlerinde rekabetçi bir konum edinmesi amaçlanmış olup; aşağıda belirtilen stratejiler ve alt hedefleri Programın öncelikleriyle ilgili bulunmaktadır:

- İstanbul'un küresel rekabet gücünü ortaya koyabileceği ve uluslararası değer zincirinde yüksek katma değerli işlevler edineceği sektörlerde uzmanlaşması ve bu sektörlerin geliştirilmesi
 - Turizm, finans, lojistik, **yaratıcı endüstriler** ve Ar-Ge yoğun sektörler başta olmak üzere İstanbul'da rekabet gücü yüksek olan öncelikli sektörlerin istihdam ve üretim paylarının artırılması
 - Öncelikli sektörlerin kapasite kullanımının ve verimlilik düzeylerinin artırılmasının desteklenmesi
 - Öncelikli sektörlerde girişimciliğin desteklenmesi
 - Öncelikli sektörlerde İstanbul'da sanayi ve hizmet kümelerinin desteklenmesi, geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması
 - İstanbul'un yüksek katma değerli ürün ve hizmetlerle küresel değer zincirinde üst sıralarda yer alabilmesi için özgün tasarım faaliyetlerinin ve uluslararası marka yaratımının teşvik edilmesi
 - Öncelikli sektörlerde faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli firmalarda kurumsal kapasitenin artırılması; işbirliği ve ağ oluşumunun desteklenmesi

4.4 PROJELERİN İLGİLİLİĞİ

Yenilik, OECD Oslo Kılavuzunda⁴, "işletme içi uygulamalarda, işyeri organizasyonunda veya dış ilişkilerde yeni veya önemli derecede iyileştirilmiş bir ürün (mal veya hizmet) veya süreç, yeni bir

⁴ http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/kilavuzlar/Oslo_Manual_Third_Edition.pdf

pazarlama yöntemi ya da yeni bir organizasyonel yöntemin gerçekleştirilmesi” şeklinde tanımlanmıştır.

- Mal/hizmet yeniliği; (mevcut özelliklerine veya öngörülen kullanımlarına göre) yeni ya da (teknik özelliklerde, bileşenler ve malzemelerde, birleştirilmiş yazılımda, kullanıcıya kolaylığında ve diğer işlevsel özelliklerinde) önemli derecede iyileştirilmiş bir mal veya hizmetin ortaya konulmasıdır.
- Süreç yeniliği; yeni veya önemli derecede iyileştirilmiş bir üretim veya teslimat yönteminin gerçekleştirilmesidir. Teknikler, teçhizat ve/veya yazılımlarda yapılan önemli değişiklikleri içermektedir.
- Pazarlama yeniliği; ürün tasarımı veya ambalajlanması, ürün konumlandırması, ürün tanıtımı (promosyon) veya fiyatlandırılmasında önemli değişiklikleri kapsayan yeniliktir.
- Organizasyon yeniliği; işletmenin aldığı stratejik kararlar sonucunda, ticari uygulamalarında, işyeri organizasyonunda veya dış ilişkilerinde daha önce denemediği bir organizasyonel yöntemi uygulamasıdır.

Projelerin faaliyetleri ve çıktıları bu bilgiler ışığında incelenmiş olup; yenilik yapan işletmeler tespit edilerek aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Yararlanıcı	Mal / Hizmet yeniliği	Süreç yeniliği	Pazarlama yeniliği	Organizasyon yeniliği
ULUKOM	1	0	0	0
TENSAFORM	1	0	0	0
7 RENK	0	0	1	0
BGS	1	0	0	0
FBS	1	0	0	0
ARMADOR	1	0	0	0
TOPLAM	5	0	1	0

1: var

0: yok

Buna göre; projelerin tamamında yenilik çalışması yapıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, 3 projede pazarlama ve dağıtım mekanizmalarının oluşturulduğu, 1 projede ise işbirliği ağlarına katılım sağlandığı tespit edilmiştir.

Ayrıca, projelerden 5’inin yazılım sektörüne, 1’inin ise mimarlık sektörüne fayda sağladığı gözlenmiş olup; tamamının yaratıcı endüstriler kapsamında olduğu anlaşılmaktadır.

Söz konusu tespitlerimizi dikkate alarak, projelerde gerçekleştirilen faaliyetlerin ve çıktıların Programın hangi önceliklerine katkı sağladığı tarafımızca değerlendirilmiş olup; sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Yararlanıcı	ÖNCELİK 1 (işbirliği ağları)	ÖNCELİK 2 (yenilikçi uygulama)	ÖNCELİK 3 (pazarlama ve dağıtım mekanizmaları)	ÖNCELİK 4 (fikri mülkiyet hakları)	İlgili Olan Öncelik Sayısı
ULUKOM	1	1	1	0	3
TENSAFORM	0	1	0	0	1
7 RENK	0	1	1	0	2
BGS	0	1	0	0	1
FBS	0	0	1	0	1
ARMADOR	0	1	0	0	1
TOPLAM	1	5	3	0	

1: ilgili

0: ilgili değil

Diğer yandan, bağımsız değerlendirme sürecinde proje tekliflerinin Programın hedef ve öncelikleriyle ve bölgenin ihtiyaç ve sorunlarıyla olan ilgisi 25 puan üzerinden değerlendirilmiş olup; en az 18 puan almak başarılı olma koşulları arasında sayılmıştır. Bu program kapsamında desteklenen projelerin ilgililik puanları ortalaması 20,25 olarak gerçekleşmiştir.

4.5 SONUÇ

Programın öncelikleri önceki ulusal ve bölgesel planlara ait stratejik amaç ve hedefler ile ilgili bulunmuştur. Bu ilgililik, yeni ulusal ve bölgesel planların hedefleri bazında da hala devam etmektedir. Desteklenen projeler tek tek değerlendirildiğinde ise, tüm projelerin Programın en az bir önceliğine katkı sağladığı tespit edilmiştir.

5 ETKİLİLİK ANALİZİ

Etkililik analizi; performans değerlendirmesi niteliğinde bir yöntem olup, projelerde belirlenen hedeflerin uygulama sırasında veya sonrasında ne oranda başarıldığını ölçer. Hedeflere ulaşma derecesini gösteren etkililik, gerçekleşen sonucun hedeflenen sonuçla karşılaştırılmasıyla hesaplanır:

$$\text{Etkililik Oranı} = \frac{\text{Gerçekleşen Sonuç}}{\text{Hedeflenen Sonuç}} \times 100$$

İşletmelere Yönelik Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi Mali Destek Programı kapsamında yürütülen 6 projenin sonuçları etkililik analizi kapsamında değerlendirilmiş ve başlangıçta belirledikleri hedefleri ne oranda gerçekleştirdikleri gözlemlenmiştir.

5.1 PROJE BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

Projelerin hedefler bazında etkililik oranları ve ortalamaları alınarak belirlenen başarı düzeyleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Yararlanıcı		Hedeflenen	Gerçekleşen	Etkililik Oranı	Ortalama Etkililik Oranı
ULUKOM	Proje Kapsamında Geliştirilen Yazılım Modülü Sayısı	3	3	100%	100%
TENSIFORM	Program Kapsamında İstihdam Edilen Personel Sayısı	8	4	50%	100%
	Proje ile Birlikte Mevcut Üretim Kapasitesinin Artışı (m ²)	10.000	15.000	150%	
7 RENK	Proje Kapsamında İstihdam Edilen Kişi Sayısı	4	4	100%	100%
BGS	Program Kapsamında Ürüne Dönüştürülen Tasarım Sayısı	1	1	100%	100%
FBS	Proje Kapsamında İstihdam Edilen Kişi Sayısı	10	2	20%	20%
ARMADOR	Proje Kapsamında Geliştirilen Platformu Kullanan Ziyaretçi Sayısı	15.000	5.000	33%	48%
	Proje Kapsamında Geliştirilen Ürün Sayısı	3	3	100%	
	Proje Kapsamında Geliştirilen Uygulamayı Yükleyen Ziyaretçi Sayısı	1.000	100	10%	

Program kapsamında yürütülen 6 projenin ortalama etkililik oranı **%78** olarak hesaplanmış olup; 2 projenin hedeflerine ulaşamadığı gözlemlenmiştir.

5.2 PROGRAM BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

Program hedefi doğrultusunda 4 öncelik belirlenmiştir;

1. Yaratıcı endüstrilerde **işbirliği ağları** oluşturulması ve mevcut işbirliği ağlarına katılım sağlanması,
2. Yaratıcı endüstrilerde üretilen katma değeri artıran **yenilikçi uygulamaların** hayata geçirilmesi,
3. Yaratıcı endüstrilerde **pazarlama ve dağıtım mekanizmalarının** oluşturulması ve geliştirilmesi,
4. Yaratıcı endüstrileri destekleyecek ve geliştirecek **fikri mülkiyet haklarının** korunması.

Programın etkililiğini değerlendirmek amacıyla, projelerin her bir program önceliği kapsamında belirledikleri hedeflere yönelik ortalama etkililik oranları hesaplanmıştır.

Yararlanıcı	Öncelik 1 (işbirliği ağları) kapsamındaki etkililik oranı	Öncelik 2 (yenilikçi uygulama) kapsamındaki etkililik oranı	Öncelik 3 (pazarlama ve dağıtım mekanizmaları) kapsamındaki etkililik oranı	Öncelik 4 (fikri mülkiyet hakları) kapsamındaki etkililik oranı
ULUKOM		100%		
TENSAFORM		100%		
7 RENK			100%	
BGS		100%		
FBS		20%		
ARMADOR		48%		
ORTALAMA		74%	100%	

7 RENK, pazarlama ve dağıtım mekanizmaları oluşturulması önceliği kapsamında belirlediği hedefine %100 oranında ulaşmıştır. Diğer yararlanıcılar ise yenilikçi uygulamaların hayata geçirilmesi önceliği kapsamında hedefler belirlemiş olup; ortalama hedef gerçekleştirme oranı %74 olarak hesaplanmıştır.

6 ETKİNLİK ANALİZİ

Etkinlik analizi; kamu müdahalesinin doğurduğu maliyete oranla sosyal/ekonomik fayda üretme başarısını, yani ne ölçüde maliyet etkin olduğunu ölçer. “Elde edilen sonuçlar katlanılan maliyetlere değer mi/değdi mi?” ve “Toplam sosyal refah artar mı/arttı mı?” sorularına yanıt aranır.⁵

Bir kamu müdahalesinin etkinliğinin, yani ne ölçüde maliyet etkin olduğunun değerlendirilmesinde kullanılan yöntemlerden en yaygın, gelişmiş ve karşılaştırılabilir olanı **fayda-maliyet analizidir.**⁶

Müdahale sonrası yapılan fayda-maliyet analizinde;

- Tüm toplumun veya belirli bir kısmının bakış açısından, uygulamanın başlamasını takip eden belirli bir süre içinde katlanılan ve katlanılması beklenen maliyetler ile üretilen ve üretilmesi beklenen faydalara sayısal (çoğunlukla parasal) olarak değer biçilir. Bunun için, müdahaleye ilişkin olarak yapılan tüm harcamalar toplanır ve elde edilen her türlü faydanın ekonomik değeri hesaplanır.
- Fayda değerlemesinde, müdahale sonucunda elde edilen gelirler ve tasarruf edilen giderler dikkate alınır. Kazanılan zaman, iyileştirilen çevre ve artırılan yaşam kalitesi gibi piyasa değeri olmayan faydaların değerlemesinde ise, toplumun bu faydalar için ‘ödemeye istekli olduğu’ toplam tutar hesap edilir. Toplumun *ödemeye istekli olduğu* tutar; arzu edilen bir sonuca ulaşmak veya arzu edilmeyen bir sonuçtan sakınmak için bireylerin ödemeye hazır oldukları azami tutarların toplamıdır.
- Belirlenen zaman serisi için hesaplanan maliyet ve fayda değerleri ‘bugünkü değer’ formülüyle proje uygulama tarihi itibarıyla iskonto edilir. İskonto oranı olarak, projenin finansmanında kullanılan kaynakların alternatif getiri oranı esas alınır.
- İskontolu fayda değerinin maliyet değerini aşması halinde, müdahalenin net fayda ürettiği, yani maliyet etkin olduğu, refah artışı sağladığı ve devam ettirilebileceği sonucuna varılır.
- Aynı hacim ve kapsamda olup net fayda üreten iki farklı müdahaleden daha yüksek toplam fayda/toplam maliyet oranına sahip olanın, yani aynı düzeyde faydayı daha az maliyetle üretenin daha etkin ve tercih edilebilir olduğu anlaşılır.

Müdahale uygulanmadan önce yapılan ön değerlendirmede de maliyetler ve faydalar tahmin edilmek suretiyle fayda-maliyet analizi yapılabilmektedir.

⁵ Stephanie Riegg Celini, James Edwin Kee; Cost Effectiveness and Cost-Benefit Analysis, *Handbook of Practical Program Evaluation*; (editörler: Wholey, Joseph S.; Hatry, Harry P.; Newcomer, Kathryn E.); 2010; s.525.

⁶ German Federal Ministry for Economic Cooperation and Development; Tools and Methods for Evaluating the Efficiency of Development Interventions, 2011, s.63

6.1 AJANSIN GENEL HİZMETLER MALİYETİ

Projelerin etkinliği fayda maliyet analiz yöntemiyle değerlendirilirken; proje maliyetleri, Ajans ve yararlanıcı maliyetleri olmak üzere iki temel başlık altında toplanmıştır. Yararlanıcı maliyetleri proje bütçesi dahilinde yararlanıcının eş finansmanını ve bütçe dışı katkılarını içerir. Ajans maliyetleri ise, destek ödemesi ve ilgili mali destek programının tasarımı, yönetimi ve izlenmesi için yaptığı genel hizmetler maliyetinden oluşur.

Genel hizmetler maliyetinin hesabında

- Ajansın gider bütçesinde 'Genel Hizmetler' başlığı altındaki 'Araştırma ve Geliştirme Hizmetleri' ile 'Tanıtım ve Eğitim Hizmetleri' dışında kalan 'Genel Yönetim Hizmetleri', 'İzleme, Değerlendirme ve Koordinasyon Hizmetleri' ile 'Plan, Program ve Proje Hizmetleri'ne ilişkin gerçekleşen giderler toplanıp 12 aya bölünerek aylık ortalama genel hizmetler maliyeti hesaplanmıştır. Söz konusu giderlerin tamamının mali destek programlarına ilişkin olduğu varsayılmıştır.

	Genel Hizmetler Maliyeti	Ortalama Aylık Maliyet
2011	3.804.423	317.035
2012	5.666.386	472.199

- Desteklenen her bir projenin teklif çağrısı, bağımsız değerlendirme, uygulama ve raporlama süreçlerinin geçtiği aylara ilişkin genel hizmetler maliyetlerinde payı olduğu değerlendirilmiştir. Buna göre; her bir ayın ortalama genel hizmetler maliyeti ilgili olduğu proje adedine bölünerek proje başına aylık maliyet hesaplanmıştır.

	Ocak 11	Şubat 11	Mart 11	Nisan 11	Mayıs 11	Haziran 11	Temmuz 11	Ağustos 11	Eylül 11	Ekim 11	Kasım 11	Aralık 11	Ocak 12	Şubat 12	Mart 12	Nisan 12	Mayıs 12	Haziran 12	Temmuz 12	Ağustos 12	Eylül 12
IBO	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34	34
IYE	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
KBO	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
KYE	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13
STB	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13	13
ENİ								9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
ICE								12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12
KCE								6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
KTM																17	17	17	17	17	17
GNC																	61	61	61	61	61
BIL																		42	42	42	42
toplam proje adedi	86	86	86	86	86	86	113	113	113	113	113	113	113	113	130	130	191	233	233	233	233
proje başına aylık maliyet	3.686	3.686	3.686	3.686	3.686	3.686	2.806	2.806	2.806	2.806	2.806	2.806	2.806	4.179	4.179	3.632	3.632	2.472	2.027	2.027	2.027

- Programın teklif çağrısı süreci Ocak 2011'de başlamış olup, Haziran 2011'e kadar devam etmiştir. Projelerin uygulanması ve raporlanması ise Temmuz 2011 ile Eylül 2012 arasında tamamlanmıştır. Buna göre, Ocak 2011 - Eylül 2012 dönemine ilişkin proje başına aylık maliyetler toplanarak hesaplanan 65.153 TL program kapsamındaki bir projenin Ajansa doğurduğu genel hizmetler maliyeti olarak hesap edilmiştir.

6.2 PROJE BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

6.2.1 Ulukom Bilgisayar Yazılım Donanım Danışmanlık ve Tic. Ltd. Şti.

“Avrupa Gümrük ve Yazılım Hizmet Sağlayıcıları Platformu’na Ortaklık ve Ortak Mesaj Sistemine Geçiş Projesi ”

Türkiye’den Avrupa Birliği’ne yapılan nakliyelerde elektronik olarak Giriş (ENS) ve Çıkış (EXS) Özet Beyanı ile Tır Ön Beyanının (NCTS) verilmesi gerekmektedir. Proje kapsamında söz konusu üç beyanı ortak bir sistem üzerinden veren EurTradeNet’e ortak olunarak Türkiye için ara yüzler geliştirilmiş ve ilgili ara yüzler Gümrük Bakanlığı sistemi ile entegre edilmiştir.

Maliyetler

Projede yer alan faaliyetleri gerçekleştirebilmek amacıyla bütçeden yapılan toplam **454.717,32 TL** tutarında harcama Yararlanıcı ve Ajans tarafından karşılanmıştır. Yararlanıcı, proje için **50.000,00 TL** tutarında bütçe dışı harcama yaptığını beyan etmiştir. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının yürütülmesi süresince genel hizmetler maliyeti olarak proje başına ortalama **65.153,00 TL** tutarında harcama yapmıştır.

	Kamu	Özel
Ajansın Destek Harcaması	225.454,45	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	65.153,00	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması	0,00	229.262,87
Yararlanıcının Bütçe Dışı Harcamaları	0,00	50.000,00
Toplam (Kamu / Özel)	290.607,45	279.262,87
Genel Toplam	569.870,32	

Faydalar

Firma 2013 yılında proje sayesinde **70.896 TL** ciro ve **50.180 TL** kar elde ettiğini beyan etmiştir. 2017 yılına kadar proje sayesinde elde edilmesi beklenen ciro ve kar tutarlarının belirlenmesinde firmanın tahminleri esas alınmıştır. 2017 yılından sonraki cirolar enflasyon oranında artırılarak, kar ise 2017 yılı beklenen karlılık oranı esas alınarak hesaplanmıştır. Kar üzerinden hesaplanan vergiler ise projenin devlete doğrudan sağladığı faydayı oluşturmuştur.

Fayda Maliyet Analizi

Projenin fayda ve maliyetlerinin,

- firmanın 2017 yılı için öngördüğü ciro tutarının sonraki yıllarda %7 enflasyon oranıyla artacağı,
- firmanın 2017 yılı için öngördüğü karlılığın sonraki yıllarda da aynı oranda gerçekleşeceği,
- gelir matrahından ortalama %20 oranında kurumlar vergisi kesileceği,
- fonların alternatif getirisi olarak devlet borçlanma oranının yıllık sabit %8,25 olacağı,

varsayımıyla 10 yıllık projeksiyon yapılarak net bugünkü değerleri 2012 yılsonu itibariyle hesaplandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

		Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
		21.07.2011 20.07.2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
işletme	Proje sayesinde yapılan Satışlar	0,00	70.895,82	80.000,00	90.000,00	100.000,00	120.000,00	128.400,00	137.388,00	147.005,16	157.295,52	168.306,21
	Net Kar	0,00	50.180,00	60.000,00	70.000,00	75.000,00	95.000,00	101.650,00	108.765,50	116.379,09	124.525,62	133.242,41
	proje harcamaları	-279.262,87	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-279.262,87	-232.907,21	-181.704,21	-126.520,06	-71.900,32	-7.988,07	55.186,16	117.630,89	179.354,55	240.365,47	300.671,88
devlet	Prj. getirisi üzerinden vergi tahsilatı	0,00	12.545,00	15.000,00	17.500,00	18.750,00	23.750,00	25.412,50	27.191,38	29.094,77	31.131,41	33.310,60
	proje harcamaları	-290.607,45	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-290.607,45	-279.018,54	-266.217,78	-252.421,75	-238.766,81	-222.788,75	-206.995,19	-191.384,01	-175.953,09	-160.700,36	-145.623,76
Toplam Net Fayda		-569.870,32	-511.925,75	-447.921,99	-378.941,81	-310.667,13	-230.776,83	-151.809,04	-73.753,12	3.401,46	79.665,11	155.048,12

Buna göre; projenin **sekizinci** yıldan itibaren net fayda üreteceği ve 10 yılda topluma sağlaması beklenen net faydanın net bugünkü değerinin 2012 yılsonu itibariyle **155.048,12 TL** tutarında olduğu hesap edilmektedir.

Duyarlılık Analizi

10 yıl içinde maliyetleri karşılayacak değerde fayda üretebilmek için; proje sayesinde elde edilmesi beklenen cirolara ilişkin karlılığın 2013 yılı sonrasında en az %60 olması gerektiği hesap edilmiştir.

6.2.2 Tensaform Membran Yapılar San. Tic. A.Ş.

“PTFE Membran Üretimi Projesi”

Proje kapsamında PTFE membran üretimi için gerekli danışmanlık hizmeti ve makineleri alınmış ve PTFE bazlı membran üretimine başlanmıştır.

Maliyetler

Projede yer alan faaliyetleri gerçekleştirebilmek amacıyla bütçeden yapılan toplam **318.337,16 TL** tutarında harcama Yararlanıcı ve Ajans tarafından karşılanmıştır. Yararlanıcı, proje için **85.000,00 TL** tutarında bütçe dışı harcama yaptığını beyan etmiştir. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının yürütülmesi süresince genel hizmetler maliyeti olarak proje başına ortalama **65.153,00 TL** tutarında harcama yapmıştır.

	Kamu	Özel
Ajansın Destek Harcaması	158.322,98	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	65.153,00	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması	0,00	160.014,18
Yararlanıcının Bütçe Dışı Harcamaları	0,00	85.000,00
Toplam (Kamu / Özel)	223.475,98	245.014,18
Genel Toplam		468.490,16

Faydalar

Firma 2013 yılında proje sayesinde **334.000 TL** ciro ve **41.013 TL** kar elde ettiğini beyan etmiştir. 2016 yılına kadar proje sayesinde elde edilmesi beklenen ciro ve kar tutarlarının belirlenmesinde firmanın tahminleri esas alınmıştır. 2016 yılından sonraki cirolar enflasyon oranında artırılarak, kar ise 2016 yılı beklenen karlılık oranı esas alınarak hesaplanmıştır. Kar üzerinden hesaplanan vergiler ise projenin devlete doğrudan sağladığı faydayı oluşturmuştur.

Fayda Maliyet Analizi

Projenin fayda ve maliyetlerinin,

- firmanın 2016 yılı için öngördüğü ciro tutarının sonraki yıllarda %7 enflasyon oranıyla artacağı,
- firmanın 2016 yılı için öngördüğü karlılığın sonraki yıllarda da aynı oranda gerçekleşeceği,
- gelir matrahından ortalama %20 oranında kurumlar vergisi kesileceği,
- fonların alternatif getirisini devlet borçlanma oranının yıllık sabit %8,25 olacağı,

varsayımıyla 10 yıllık projeksiyon yapılarak net bugünkü değerleri 2012 yılsonu itibariyle hesaplandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

		Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
		21.07.2011 20.07.2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
işletme	Proje sayesinde yapılan Satışlar	0,00	334.000,00	2.000.000,00	21.390.000,00	10.000.000,00	10.700.000,00	11.449.000,00	12.250.430,00	13.107.960,10	14.025.517,31	15.007.303,52
	Net Kar	0,00	41.013,00	310.000,00	1.699.800,00	845.000,00	904.150,00	967.440,50	1.035.161,34	1.107.622,63	1.185.156,21	1.268.117,15
	proje harcamaları	-245.014,18	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-245.014,18	-207.126,88	57.421,97	1.397.450,70	2.012.833,13	2.621.109,52	3.222.361,93	3.816.671,48	4.404.118,33	4.984.781,73	5.558.740,01
devlet	Prj. getirisi üzerinden vergi tahsilatı	0,00	10.253,25	77.500,00	424.950,00	211.250,00	226.037,50	241.860,13	258.790,33	276.905,66	296.289,05	317.029,29
	proje harcamaları	-223.475,98	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-223.475,98	-214.004,16	-147.866,94	187.140,24	340.985,85	493.054,94	643.368,05	791.945,44	938.807,15	1.083.973,00	1.227.462,57
Toplam Net Fayda		-468.490,16	-421.131,04	-90.444,97	1.584.590,94	2.353.818,97	3.114.164,46	3.865.729,98	4.608.616,92	5.342.925,48	6.068.754,73	6.786.202,58

Buna göre; projenin **üçüncü** yıldan itibaren net fayda üreteceği ve 10 yılda topluma sağlaması beklenen net faydanın net bugünkü değerinin 2012 yılsonu itibariyle **6.786.202,58 TL** tutarında olduğu hesap edilmektedir.

Duyarlılık Analizi

10 yıl içinde maliyetleri karşılayacak değerde fayda üretebilmek için; proje sayesinde elde edilmesi beklenen cirolara ilişkin karlılığın 2013 yılı sonrasında en az % 0,5 olması gerektiği hesap edilmiştir.

6.2.3 7 Renk İletişim Yapım Org. Reklam ve Basın Yayın Hizm. San. Tic. Ltd. Şti.

“7 Renk Görüntü Bankası Projesi”

Proje kapsamında, profesyonel ekip ve ekipmanlarla çekilmiş HD ve Betacam video ve fotoğraf tasarımcıların, yönetmenlerin ve reklamcılarının kolayca erişim sağlayabileceği online bir platformda toplanmış ve ‘www.yedimage.com’ sitesi altında hizmete sunulmuştur. Ayrıca projeye bağlı olarak 4 kişi istihdam edilmiştir.

Maliyetler

Projede yer alan faaliyetleri gerçekleştirebilmek amacıyla bütçeden yapılan toplam **337.327,09 TL** tutarında harcama Yararlanıcı ve Ajans tarafından karşılanmıştır. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının yürütülmesi süresince genel hizmetler maliyeti olarak proje başına ortalama **65.153,00 TL** tutarında harcama yapmıştır.

	Kamu	Özel
Ajansın Destek Harcaması	166.794,16	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	65.153,00	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması	0,00	170.532,93
Yararlanıcının Bütçe Dışı Harcamaları	0,00	0,00
Toplam (Kamu / Özel)	231.947,16	170.532,93
Genel Toplam	402.480,09	

Faydalar

Firma 2013 yılında proje sayesinde **2.000 TL** ciro ve **700 TL** kar elde ettiğini beyan etmiştir. 2017 yılına kadar proje sayesinde elde edilmesi beklenen ciro ve kar tutarlarının belirlenmesinde firmanın tahminleri esas alınmıştır. 2017 yılından sonraki cirolar enflasyon oranında artırılarak, kar ise 2017 yılı beklenen karlılık oranı esas alınarak hesaplanmıştır. Kar üzerinden hesaplanan vergiler ise projenin devlete doğrudan sağladığı faydayı oluşturmuştur.

Proje neticesinde firmada istihdam edilen 4 kişinin iş sahibi olarak elde ettikleri gelir de önemli bir fayda sağlamıştır. Söz konusu gelirin belirlenmesinde, yapılan işlerin nitelikleri dikkate alınarak, TÜİK 2010 Yılı Kazanç Yapısı Araştırmasında *Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları* için tespit edilen yıllık ortalama brüt ücret tutarı olan 22.082,00 TL esas alınmış olup⁷; sonraki yıllar için enflasyon oranlarında artırılmıştır. Bu tutar, gelir vergisi ve sosyal sigorta primi kesintileri düşülerek netleştirilmiştir. Söz konusu kesintiler ise devlete sağlanan faydaya ilave edilmiştir.

Fayda Maliyet Analizi

Projenin fayda ve maliyetlerinin,

⁷ TÜİK, Kazanç Yapısı Araştırması,2010; http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=1533

- firmanın 2017 yılı için öngördüğü ciro tutarının sonraki yıllarda %7 enflasyon oranıyla artacağı,
- firmanın 2017 yılı için öngördüğü karlılığın sonraki yıllarda da aynı oranda gerçekleşeceği,
- gelir matrahından ortalama %20 oranında kurumlar vergisi kesileceği,
- ücretlerden ortalama %17 oranında gelir vergisi ve %15 oranında SGK primi kesileceği,
- ayrıca, devletin %22 oranında SGK primi işveren payını tahsil edeceği,
- fonların alternatif getirisi olarak devlet borçlanma oranının yıllık sabit %8,25 olacağı,

varsayımıyla 10 yıllık projeksiyon yapılarak net bugünkü değerleri 2012 yılsonu itibariyle hesaplandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

		Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
		21.07.2011 20.07.2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
işletme	Proje sayesinde yapılan Satışlar	0,00	2.000,00	18.000,00	22.000,00	30.000,00	34.000,00	36.380,00	38.926,60	41.651,46	44.567,06	47.686,76
	Net Kar	0,00	700,00	5.400,00	6.600,00	9.000,00	10.200,00	10.914,00	11.677,98	12.495,44	13.370,12	14.306,03
	proje harcamaları	-170.532,94	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-170.532,94	-169.886,29	-165.278,02	-160.074,94	-153.520,57	-146.658,41	-139.875,50	-133.170,90	-126.543,73	-119.993,08	-113.518,08
yeni istihdam edilenler	Ücretler	0,00	111.231,89	119.018,12	127.349,39	136.263,85	145.802,31	156.008,48	166.929,07	178.614,11	191.117,09	204.495,29
	ücretlerden vergi ve SGK kesintileri	0,00	35.594,20	38.085,80	40.751,80	43.604,43	46.656,74	49.922,71	53.417,30	57.156,51	61.157,47	65.438,49
	Net Gelir	0,00	75.637,68	80.932,32	86.597,58	92.659,42	99.145,57	106.085,76	113.511,77	121.457,59	129.959,62	139.056,80
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	0,00	69.873,15	138.939,45	207.208,22	274.688,66	341.389,88	407.320,89	472.490,56	536.907,70	600.580,99	663.519,02
devlet	Prj. getirisi ve istihdam edilenlerin ücretleri	0,00	60.240,22	39.435,80	42.401,80	45.854,43	49.206,74	52.651,21	56.336,80	60.280,37	64.500,00	69.015,00
	üzerinden vergi ve SGK tahsilatı	-231.947,16	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	proje harcamaları	-231.947,16	-176.297,99	-142.644,14	-109.216,89	-75.822,79	-42.718,44	-9.996,36	22.347,87	54.318,61	85.920,17	117.156,82
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-231.947,16	-176.297,99	-142.644,14	-109.216,89	-75.822,79	-42.718,44	-9.996,36	22.347,87	54.318,61	85.920,17	117.156,82
Toplam Net Fayda		-402.480,09	-276.311,13	-168.982,70	-62.083,61	45.345,30	152.013,03	257.449,03	361.667,53	464.682,58	566.508,08	667.157,77

Buna göre; projenin **dördüncü** yılından itibaren net fayda üreteceği ve 10 yılda topluma sağlaması beklenen net faydanın net bugünkü değerinin 2012 yılsonu itibariyle **667.157,77 TL** tutarında olduğu hesap edilmektedir.

Duyarlılık Analizi

2013 yılından sonra hiç kar elde edilmemesi halinde bile, mevcut 4 kişilik istihdamın dördüncü yıldan itibaren net fayda üretmesi beklenmekte olup; 10 yılda maliyetleri karşılayacak düzeyde fayda değerine ulaşabilmek için istihdam edilen kişi sayısının en az 2 olması gerektiği hesap edilmiştir.

6.2.4 BGS Bilgi Sistemleri Ltd. Şti.

“Gaz Regülatörleri Test ve Kontrol Düzeneği Projesi”

Proje kapsamında gaz regülatörleri için test kontrol düzeneğinin histerezis, iç sızdırmazlık, relieve, akış kontrol ve basınç kontrol yazılımları tamamlanmıştır. Tasarım çalışmalarının ardından gaz regülatörü düzeneğinin prototipi geliştirilmiştir.

Maliyetler

Projede yer alan faaliyetleri gerçekleştirebilmek amacıyla bütçeden yapılan toplam **536.951,60 TL** tutarında harcama Yararlanıcı ve Ajans tarafından karşılanmıştır. Yararlanıcı, proje için **14.208,00 TL** tutarında bütçe dışı harcama yaptığını beyan etmiştir. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının yürütülmesi süresince genel hizmetler maliyeti olarak proje başına ortalama **65.153,00 TL** tutarında harcama yapmıştır.

	Kamu	Özel
Ajansın Destek Harcaması	258.321,38	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	65.153,00	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması		278.630,22
Yararlanıcının Bütçe Dışı Harcamaları		14.208,00
Toplam (Kamu / Özel)	323.474,38	292.838,22
Genel Toplam	616.312,60	

Faydalar

Firma 2013 yılında proje sayesinde **99.175 TL** ciro ve **24.793,75 TL** kar elde ettiğini beyan etmiştir. 2017 yılına kadar proje sayesinde elde edilmesi beklenen ciro ve kar tutarlarının belirlenmesinde firmanın tahminleri esas alınmıştır. 2017 yılından sonraki cirolar enflasyon oranında artırılarak, kar ise 2017 yılı beklenen karlılık oranı esas alınarak hesaplanmıştır. Kar üzerinden hesaplanan vergiler ise projenin devlete doğrudan sağladığı faydayı oluşturmuştur.

Fayda Maliyet Analizi

Projenin fayda ve maliyetlerinin,

- firmanın 2017 yılı için öngördüğü ciro tutarının sonraki yıllarda %7 enflasyon oranıyla artacağı,
- firmanın 2017 yılı için öngördüğü karlılığın sonraki yıllarda da aynı oranda gerçekleşeceği,
- gelir matrahından ortalama %20 oranında kurumlar vergisi kesileceği,
- fonların alternatif getirisi olarak devlet borçlanma oranının yıllık sabit %8,25 olacağı,

varsayımıyla 10 yıllık projeksiyon yapılarak net bugünkü değerleri 2012 yılsonu itibariyle hesaplandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

		Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
		21.07.2011 20.07.2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
işletme	Proje sayesinde yapılan Satışlar	0,00	99.175,00	20.000,00	148.000,00	180.000,00	240.000,00	256.800,00	274.776,00	294.010,32	314.591,04	336.612,42
	Net Kar	0,00	24.793,75	20.000,00	54.250,00	67.500,00	90.000,00	96.300,00	103.041,00	110.253,87	117.971,64	126.229,66
	proje harcamaları	-292.838,22	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-292.838,22	-269.934,06	-252.866,40	-210.098,68	-160.940,92	-100.392,47	-40.543,20	18.614,97	77.090,02	134.889,84	192.022,22
devlet	Prj. getirisi üzerinden vergi tahsilatı	0,00	6.198,44	5.000,00	13.562,50	16.875,00	22.500,00	24.075,00	25.760,25	27.563,47	29.492,91	31.557,41
	proje harcamaları	-323.474,38	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-323.474,38	-317.748,34	-313.481,42	-302.789,49	-290.500,05	-275.362,94	-260.400,62	-245.611,08	-230.992,32	-216.542,36	-202.259,27
Toplam Net Fayda		-616.312,60	-587.682,40	-566.347,82	-512.888,18	-451.440,97	-375.755,41	-300.943,82	-226.996,11	-153.902,30	-81.652,53	-10.237,05

Buna göre; projenin 10 yılda topluma sağlaması beklenen faydanın net bugünkü değerinin maliyetini karşılamayacağı hesap edilmektedir. Projenin maliyetlerini karşılayacak düzeyde fayda değerine ancak 11. yılda ulaşması beklenmektedir.

Duyarlılık Analizi

10 yıl içinde maliyetleri karşılayacak değerde fayda üretebilmek için; proje sayesinde elde edilmesi beklenen cirolara ilişkin karlılığın 2013 yılı sonrasında en az **%39** olması gerektiği hesap edilmiştir.

6.2.5 FBS Bilişim Çözümleri Ltd. Şti.

“Web Tasarım Kılavuzu Projesi”

Proje kapsamında hazır web sitesi tasarım aracı geliştirilmiş ve nihai kullanıcıların hizmetine sunulmuştur. Ayrıca projeye bağlı olarak **2** kişi istihdam edilmiştir.

Maliyetler

Projede yer alan faaliyetleri gerçekleştirebilmek amacıyla bütçeden yapılan toplam **331.486,79 TL** tutarında harcama Yararlanıcı ve Ajans tarafından karşılanmıştır. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının yürütülmesi süresince genel hizmetler maliyeti olarak proje başına ortalama **65.153,00 TL** tutarında harcama yapmıştır.

	Kamu	Özel
Ajansın Destek Harcaması	163.649,63	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	65.153,00	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması		167.837,15
Yararlanıcının Bütçe Dışı Harcamaları		
Toplam (Kamu / Özel)	228.802,63	167.837,15
Genel Toplam	396.639,79	

Faydalar

Firma 2013 yılında proje sayesinde **13.858 TL** ciro ve **1.109 TL** kar elde ettiğini beyan etmiştir. 2017 yılına kadar proje sayesinde elde edilmesi beklenen ciro ve kar tutarlarının belirlenmesinde firmanın tahminleri esas alınmıştır. 2017 yılından sonraki cirolar enflasyon oranında artırılarak, kar ise 2017 yılı beklenen karlılık oranı esas alınarak hesaplanmıştır. Kar üzerinden hesaplanan vergiler ise projenin devlete doğrudan sağladığı faydayı oluşturmuştur.

Proje neticesinde firmada istihdam edilen **2** kişinin iş sahibi olarak elde ettikleri gelir de önemli bir fayda sağlamıştır. Söz konusu gelirin belirlenmesinde, yapılan işlerin nitelikleri dikkate alınarak, TÜİK 2010 Yılı Kazanç Yapısı Araştırmasında *Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları* için tespit edilen yıllık ortalama brüt ücret tutarı olan 22.082,00 TL esas alınmış olup⁸; sonraki yıllar için enflasyon oranlarında artırılmıştır. Bu tutar, gelir vergisi ve sosyal sigorta primi kesintileri düşülerek netleştirilmiştir. Söz konusu kesintiler ise devlete sağlanan faydaya ilave edilmiştir.

Fayda Maliyet Analizi

Projenin fayda ve maliyetlerinin,

⁸ TÜİK, Kazanç Yapısı Araştırması,2010; http://www.tuik.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=1533

- firmanın 2017 yılı için öngördüğü ciro tutarının sonraki yıllarda %7 enflasyon oranıyla artacağı,
- firmanın 2017 yılı için öngördüğü karlılığın sonraki yıllarda da aynı oranda gerçekleşeceği,
- gelir matrahından ortalama %20 oranında kurumlar vergisi kesileceği,
- ücretlerden ortalama %17 oranında gelir vergisi ve %15 oranında SGK primi kesileceği,
- ayrıca, devletin %22 oranında SGK primi işveren payını tahsil edeceği,
- fonların alternatif getirisini devlet borçlanma oranının yıllık sabit %8,25 olacağı,

varsayımıyla 10 yıllık projeksiyon yapılarak net bugünkü değerleri 2012 yılsonu itibariyle hesaplandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

		Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
		21.07.2011 20.02.2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
işletme	Proje sayesinde yapılan Satışlar	0,00	13.857,60	34.212,22	41.054,66	49.265,60	59.118,71	63.257,02	67.685,01	72.422,96	77.492,57	82.917,05
	Net Kar	0,00	1.108,61	2.736,98	3.284,37	3.941,25	4.729,50	5.060,57	5.414,80	5.793,84	6.199,41	6.633,37
	proje harcamaları	-167.837,15	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-167.837,15	-166.813,03	-164.477,34	-161.888,12	-159.017,86	-155.836,03	-152.690,96	-149.582,19	-146.509,33	-143.471,95	-140.469,64
yeni istihdam edilenler	Ücretler	0,00	55.615,94	59.509,06	63.674,69	68.131,92	72.901,16	78.004,24	83.464,54	89.307,05	95.558,55	102.247,64
	ücretlerden vergi ve SGK kesintileri	0,00	17.797,10	19.042,90	20.375,90	21.802,22	23.328,37	24.961,36	26.708,65	28.578,26	30.578,73	32.719,25
	Net Gelir	0,00	37.818,84	40.466,16	43.298,79	46.329,71	49.572,79	53.042,88	56.755,88	60.728,80	64.979,81	69.528,40
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	0,00	34.936,57	69.469,72	103.604,11	137.344,33	170.694,94	203.660,44	236.245,28	268.453,85	300.290,50	331.759,51
devlet	Prj. getirisi ve istihdam edilenlerin ücretleri	0,00	30.309,76	19.727,14	21.196,99	22.787,53	24.510,75	26.226,50	28.062,35	30.026,72	32.128,59	34.377,59
	üzerinden vergi ve SGK tahsilatı											
	proje harcamaları	-228.802,63	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Net Bugünkü Değer (Kümülatif)	-228.802,63	-200.802,85	-183.968,04	-167.257,49	-150.662,17	-134.172,31	-117.872,87	-101.761,63	-85.836,44	-70.095,15	-54.535,62
Toplam Net Fayda		-396.639,79	-332.679,31	-278.975,65	-225.541,51	-172.335,70	-119.313,40	-66.903,38	-15.098,55	36.108,08	86.723,40	136.754,25

Buna göre; projenin **sekizinci** yılından itibaren net fayda üreteceği ve 10 yılda topluma sağlaması beklenen net faydanın net bugünkü değerinin 2012 yılsonu itibariyle **136.754,25 TL** tutarında olduğu hesap edilmektedir.

Duyarlılık Analizi

2013 yılından sonra hiç kar elde edilmemesi halinde bile, mevcut 2 kişilik istihdamın sekizinci yıldan itibaren net fayda üretmesi beklenmekte olup; 10 yılda maliyetleri karşılayacak düzeyde fayda değerine ulaşabilmek için istihdam edilen kişi sayısının en az 2 olması gerektiği hesap edilmiştir.

6.2.6 Armador Bilişim A.Ş.

“Tarihi ve Kültürel Varlıkların Ulaşılabilirliğini ve Tanınırlığını Artırıcı Sosyal Paylaşım Platformu Projesi”

Proje kapsamında İstanbul’un tarihi ve turistik yerlerine ‘QR Code’ içeren tanıtım levhaları yerleştirilmiştir. Proje ile rota optimizasyonu sunulmuş söz konusu yerleri gezenler arasında iletişim sağlayacak bir sosyal paylaşım platformu oluşturulmuştur. Ayrıca tanıtım levhaları üzerinde bulunan ‘QR Code’ ile eserlerle ilgili görsellerin ve bilgilerin telefona yüklenmesi ve dijital ortamlarda yayınlanması sağlanmıştır.

Maliyetler

Projede yer alan faaliyetleri gerçekleştirebilmek amacıyla bütçeden yapılan toplam **373.351,19 TL** tutarında harcama Yararlanıcı ve Ajans tarafından karşılanmıştır. Yararlanıcı, proje için **150.000 TL** tutarında bütçe dışı harcama yaptığını beyan etmiştir. Ayrıca, Ajans ilgili mali destek programının yürütülmesi süresince genel hizmetler maliyeti olarak proje başına ortalama **65.153,00 TL** tutarında harcama yapmıştır.

	Kamu	Özel
Ajansın Destek Harcaması	185.313,07	
Ajansın Genel Hizmet Maliyeti	65.153,00	
Yararlanıcının Eş Finansman Harcaması		188.038,13
Yararlanıcının Bütçe Dışı Harcamaları		150.000,00
Toplam (Kamu / Özel)	250.466,07	338.038,13
Genel Toplam		588.504,19

Faydalar

Firma proje çıktısını ticarileştirmediklerini beyan etmiş olup; sonraki yıllarda planlandığına ilişkin somut bir bilgiye de ulaşamamıştır.

Fayda Maliyet Analizi

Proje süresi sona erdikten sonra faaliyetlerin devam ettirilmediği göz önünde bulundurularak, fayda ve maliyetlere ilişkin bir projeksiyon yapılmamıştır. Proje süresi içerisinde de fayda üretilemediğinden, proje maliyetleri karşılanamamaktadır.

Duyarlılık Analizi

10 yıl içinde maliyetleri karşılayacak değerde fayda üretebilmek için; proje sayesinde her yıl 83.000,00 TL tutarında kar elde edilmesi gerektiği hesap edilmiştir.

6.3 PROGRAM BAZINDA DEĞERLENDİRMELER

Tamamlanan 6 projeye Ajans tarafından toplamda yaklaşık 1,2 milyon TL tutarında destek sağlanmış, yararlanıcılar ise projeler süresince eş finansman ve bütçe dışı maliyetler toplamı olarak yaklaşık 1,5 milyon TL tutarında harcama yapmıştır. Ajansın söz konusu destek programını yürütmek için ayrıca katlandığı genel hizmet maliyeti 391 bin TL olarak hesaplanmıştır. Böylece **projeler süresince gerçekleşen toplam maliyet 3 milyon TL'ye** ulaşmış olup; yaklaşık %51'i Ajans kaynaklarından karşılanmıştır.

Yararlanıcıların ürettikleri yenilikler sayesinde gerçekleşen ve gerçekleşmesini bekledikleri kar artışlarından proje için yaptıkları harcamaları düşerek işletmelerin elde etmesi beklenen net fayda değerine ulaşılmıştır. İşe alınanlara ilişkin hesaplanan net ücretler ise yeni istihdam edilenlerin proje sayesinde elde etmesi beklenen fayda değerini oluşturmuştur. İşletme karları ve işe alınanların ücretleri üzerinden hesaplanan vergiler ile SGK primlerinden Ajans harcamalarını düşerek devletin elde etmesi beklenen net fayda değerine ulaşılmıştır.

10 yıllık projeksiyonda elde edilmesi beklenen faydanın parasal değeri, net bugünkü değer (NBD) formülüyle proje faaliyetlerinin tamamlandığı 2012 yılsonu itibarıyla hesaplanmış olup aşağıdaki tablo ortaya çıkmıştır.

Yararlanıcı	Net Fayda [İşletme] (TL)	Net Fayda [Yeni İstihdam edilenler] (TL)	Net Fayda [Devlet] (TL)	Net Fayda [Toplam] (TL)
ULUKOM	300.671,88	0,00	-145.623,76	155.048,12
TENSAFORM	5.558.740,01	0,00	1.227.462,57	6.786.202,58
7 RENK	-113.518,08	663.519,02	117.156,82	667.157,77
BGS	192.022,22	0,00	-202.259,27	-10.237,05
FBS	-140.469,64	331.759,51	-54.535,62	136.754,25
ARMADOR	-338.038,13	0,00	-250.466,07	-588.504,19
Genel Toplam	5.459.408,26	995.278,54	691.734,67	7.146.421,47

Buna göre, 10 yılın sonunda ulaşılması beklenen toplam net faydanın net bugünkü değeri 2012 yılsonu itibarıyla 7,1 milyon TL civarında hesap edilmiş olup; %76,4'ünü işletmelere, %13,9'unu yeni istihdam edilenlere, %9,7'sini ise devlete sağlanan fayda oluşturmaktadır. Büyük siparişler alan TENSAFORM'un projesinden beklenen net faydanın toplam içindeki payı %95 düzeyindedir.

Projesinde ürettiği yeniliği ticarileştiremeyen ARMADOR herhangi bir fayda üretememiştir. Yeterli düzeyde ciro ve kar tutarına ulaşamayan BGS ise, projeler için yapılan harcamaları karşılayacak düzeyde fayda değerine ancak 11. yılda ulaşması beklenmektedir. Buna göre; Program kapsamında desteklenen projelerin %33'ünde etkinlik sağlanamadığı anlaşılmaktadır. Söz konusu projeler için Ajansın yaptığı toplam harcama tutarı 574 bin TL civarında olup; Program için yapılan toplam harcamanın %37'sini oluşturmaktadır.

Her bir projenin 10 yıllık projeksiyonda ürettiği ve üretmesi beklenen faydaların parasal değerleri toplamı ile katlanılan maliyetler toplamının 2012 yılsonu itibariyle net bugünkü değerleri birbirine oranlandığında aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

Yararlanıcı	Toplam Fayda (TL)	Toplam Maliyet (TL)	Toplam Fayda / Toplam Maliyet
ULUKOM	724.918,44	569.870,32	1,27
TENSAFORM	7.254.692,74	468.490,16	15,49
7 RENK	1.069.637,86	402.480,09	2,66
BGS	606.075,55	616.312,60	0,98
FBS	533.394,03	396.639,79	1,34
ARMADOR	0,00	588.504,19	0,00
Toplam	10.188.718,62	3.042.297,15	3,35

Buna göre; proje harcamaları toplamının yaklaşık 3,4 katı değerinde fayda üretilmesi beklenmektedir.

Net fayda değerleri maliyetlere oranlandığında ise aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

	Net Fayda (TL)	Net Fayda / Toplam Maliyet	Net Fayda / Devlete Maliyeti	Net Fayda / İşletmelere Maliyeti
DEVLET	691.734,67	0,23	0,45	
YENİ İSTİHDAM EDİLENLER	995.278,54	0,33	0,64	
İŞLETME	5.459.408,26	1,79	3,52	3,66
TOPLAM	7.146.421,47	2,35	4,61	

Buna göre, 10 yıl içinde;

- toplumun net kazancının proje harcamaları toplamının (%179'u işletmelere, %33'ü yeni istihdam edilenlere, %23'ü ise devlete olmak üzere) % 235'ine,
- toplumun net kazancının devletin yaptığı proje harcamaları toplamının (3,5 katı işletmelere, 0,64 katı yeni istihdam edilenlere, 0,45 katı ise devlete olmak üzere) 4,6 katına,
- işletmelerin toplam net kazancının projeler için yaptıkları toplam harcamaların 3,7 katına ulaşması,

ulaşması beklenmektedir.

Program kapsamında yürütülen projelerin 10 yıllık projeksiyonda hesaplanan net faydalarının 2012 yılı sonu itibarıyla net bugünkü değerleri aşağıda özetlenmiştir.

Yararlanıcı	TOPLAM NET FAYDA										
	Proje Süresi	1.Yıl	2.Yıl	3.Yıl	4.Yıl	5.Yıl	6.Yıl	7.Yıl	8.Yıl	9.Yıl	10.Yıl
	2011-2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ULUKOM	-569.870,32	-511.925,75	-447.921,99	-378.941,81	-310.667,13	-230.776,83	-151.809,04	-73.753,12	3.401,46	79.665,11	155.048,12
TENSAFORM	-468.490,16	-421.131,04	-90.444,97	1.584.590,94	2.353.818,97	3.114.164,46	3.865.729,98	4.608.616,92	5.342.925,48	6.068.754,73	6.786.202,58
7 RENK	-402.480,09	-276.311,13	-168.982,70	-62.083,61	45.345,30	152.013,03	257.449,03	361.667,53	464.682,58	566.508,08	667.157,77
BGS	-616.312,60	-587.682,40	-566.347,82	-512.888,18	-451.440,97	-375.755,41	-300.943,82	-226.996,11	-153.902,30	-81.652,53	-10.237,05
FBS	-396.639,79	-332.679,31	-278.975,65	-225.541,51	-172.335,70	-119.313,40	-66.903,38	-15.098,55	36.108,08	86.723,40	136.754,25
ARMADOR	-588.504,19	-588.504,19	-588.504,19	-588.504,19	-588.504,19	-588.504,19	-588.504,19	-588.504,19	-588.504,19	-588.504,19	-588.504,19
Genel Toplam	-3.042.297,15	-2.718.233,82	-2.141.177,33	-183.368,35	876.216,28	1.951.827,66	3.015.018,58	4.065.932,48	5.104.711,10	6.131.494,60	7.146.421,47

Buna göre; Programın dördüncü yılının (2016 yılının) ilk çeyreğinden itibaren net fayda üreteceği; yararlanıcıların ilk 5 yılda üçte birinin, 10 yılda ise üçte ikisinin net fayda değerine ulaşacağı hesap edilmektedir. TENSAFORM'un projesi toplama dahil edilmediğinde; mevcut durumda 3,5 yılda elde edilmesi beklenen net fayda değerine ancak 10 yılda ulaşabileceği öngörülmektedir.

7 SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ANALİZİ

Projelerin sürdürülebilirliği, yani proje kapsamında yürütülen faaliyetlerin Ajans desteği sona erdikten sonra fayda üretmeye devam edip etmediği, söz konusu faaliyetlerin sürekliliği ve üretilmiş olan faydaların sürdürülebilirliği üzerinden değerlendirilmiştir:

- Faaliyetlerini sürdürerek fayda üretmekte olan ya da sürdürülebilir faydalar üretmiş olan projelerin sürdürülebilir olduğu,
- Hem faaliyetlerini sürdürmeyen hem de sürdürülebilir faydalar üretmemiş olan projelerin ise sürdürülebilir olmadığı,

sonucuna varılmıştır.

Yararlanıcı	Proje Faaliyetleri Sürdürülmektedir (A)	Projede Sürdürülebilir Fayda Üretilmiştir (B)	Açıklama	Projenin Sürdürülebilirliği Sağlanmıştır (MAK(A;B))
ULUKOM	0	1	faaliyetler sürdürülmemekle birlikte projede sürdürülebilir faydalar üretilmiştir.	1
TENSAFORM	0	1	faaliyetler sürdürülmemekle birlikte projede sürdürülebilir faydalar üretilmiştir.	1
7 RENK	0	1	faaliyetler sürdürülmemekle birlikte projede sürdürülebilir faydalar üretilmiştir.	1
BGS	0	1	faaliyetler sürdürülmemekle birlikte projede sürdürülebilir faydalar üretilmiştir.	1
FBS	0	1	faaliyetler sürdürülmemekle birlikte projede sürdürülebilir faydalar üretilmiştir.	1
ARMADOR	0	0	projede üretilen faydalar sürdürülebilir olmadığı gibi faaliyetler de sürdürülmemektedir.	0

1: evet

0: hayır

Yapılan değerlendirme sonucunda; ARMADOR dışındaki projelerin sürdürülebilirliklerinin sağlandığı anlaşılmaktadır.

8 ETKİ ANALİZİ

8.1 KÜRESEL REKABET EDEBİLİRLİK VE KALKINMA İLİŞKİSİ

Rekabet edebilirlik, bir ülkenin verimlilik düzeyini belirleyen kurumların, politikaların ve diğer çeşitli faktörlerin bir birleşimi olarak tanımlanmaktadır. Bir ülkenin **verimliliği** ise, yüksek gelir düzeyini sürdürme yeteneğini ve yatırımların getiri oranlarını belirlemekte olup; bu yönüyle, ekonominin **büyüme** potansiyelinin temel etkenleri arasında sayılmaktadır. Buna göre; rekabetçi bir ekonomi görece olarak daha hızlı büyüme potansiyeline sahip ekonomidir.⁹

Ekonomik büyüme, yani milli gelirden artış ise, **kalkınmanın** unsurları arasında sayılmış olup;

- Avrupa Birliği'nin hazırladığı Sürdürülebilir Kalkınma Göstergelerinin,
- OECD'nin hazırladığı Bölgesel Kalkınma Endeksinin ve
- Birleşmiş Milletlerin hazırladığı İnsani Gelişmişlik Endeksinin

bileşenleri arasında yer almıştır.

8.2 YENİLİK VE KÜRESEL REKABET EDEBİLİRLİK İLİŞKİSİ

Dünya Ekonomik Forumu tarafından hazırlanan Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksinde, rekabet edebilirliğin farklı açılarını ölçen 114 unsurun ağırlıklı ortalaması alınarak 12 alt endeks oluşturulmuştur. Alt endekslerin rekabet edebilirlik üzerindeki etki düzeylerinin ekonomilerin kalkınma aşamalarına göre değiştiği belirtilmiştir.

1. Aşama:

⁹ World Economic Forum; "Global Competitiveness Report Index 2013-2014: Sustaining Growth, Building Resilience"; p.4

Ülkeler, kalkınmanın ilk aşamasında, faktör donatımlarına (öncelikle vasıfsız işgücüne ve doğal kaynaklara) bağlı olarak, şirketler ise temel ürünler/emtia satarak fiyat esasına göre rekabet ederler. Bu aşamada rekabetçiliği sağlamak, öncelikle;

- iyi işleyen kamusal ve özel kurumların,
- gelişmiş altyapının,
- istikrarlı ekonominin ve
- en az temel düzeyde eğitim almış ve sağlıklı işgücünün

varlığına bağlıdır.

2. Aşama:

Artan rekabetçilik ile birlikte gelişen ekonomide artan ücretleri karşılayabilmek için daha etkin üretim süreçleri geliştirmek ve ürün kalitesini artırmak gerekir. Bunun için, önceki aşamada etkili olan rekabet unsurlarına ilave olarak;

- yükseköğretimin,
- mal, emek ve finans piyasalarının etkinliğinin,
- teknolojiden yararlanma yeteneğinin ve
- pazar hacminin

geliştirilmesi gerekir.

3. Aşama:

Ekonomi geliştikçe ücretler yine artış eğilimine girer ve yüksek gelir düzeyini ve artan hayat standartlarını sürdürmek için emek verimliliğinin daha fazla artırılması gerekir. Bunun için, yüksek katma değerli faaliyetlere yönelerek **yeni ürünler ve süreçler** tasarlanmalı ve geliştirilmelidir. Bu amaçla, önceki aşamalarda önerilen politikaların yanı sıra;

- işletmelerin (faaliyet ve stratejilerinin) ve ülkedeki iş ağlarının (yerel tedarikçilerin ve etkileşimlerinin) kalitesinin artmasını,
- yeterli düzeyde **Ar-Ge yatırımları** yapılmasını,
- yüksek kalitede bilimsel araştırma kurumlarının kurulmasını,
- **üniversiteler ve sanayi arasında Ar-Ge üzerine işbirlikleri** kurulmasını ve
- **fikri ve sınai mülkiyet haklarının** korunmasını

sağlayarak **yeniliğe** imkan veren ortamın oluşturulması ve geliştirilmesi gerekir.

2013-2014 Küresel Rekabet Endeksi Raporunda; (ücret düzeyinin bir göstergesi olarak) kişi başına düşen milli gelir düzeyini esas alarak, Türkiye'nin ikinci aşamadan üçüncü aşamaya geçiş aşamasında bulunduğu ve rekabet unsurlarından ilk aşamada etkili olanların %36, ikinci aşamadakilerin %50, üçüncü aşamadakilerin ise %14 oranında ağırlığı olduğu tespit edilmiştir. Gelir düzeyi yüksek üçüncü aşamada bulunan ülkelerde ise, ağırlık oranları sırasıyla %20, %50 ve %30 olarak belirlenmiştir. Bununla beraber, önceki ve sonraki yıllara ilişkin iki raporla birlikte değerlendirildiğinde; Türkiye'nin rekabet edebilirliğinde ilk aşamaya ilişkin rekabet unsurlarının ağırlığının düşüşü, **yenilik** hedefli üçüncü aşamaya ilişkin rekabet unsurlarının ağırlığının ise artış eğilimi gösterdiği gözlemlenmiştir.

Ar-Ge ve yenilikçiliğin geliştirilmesi, 2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planının ekonomik kalkınmaya odaklanan “*Rekabet Gücünün Artırılması*” gelişme ekseninin temel öncelik alanları arasında da yer almıştır.

Ayrıca, 2010-2013 İstanbul Bölge Planı’nın “*Küresel Rekabet Edebilirlik*” gelişme ekseninde belirlenen stratejik amaçlardan biri ‘*Yaratıcı Endüstrilerin Geliştirilmesi*’ olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda belirlenen hedefler arasında ise;

- **Ar-Ge ve yenilikçiliğin** desteklenmesi ve bilgi paylaşım ağının oluşturulması,
- **Fikri mülkiyet haklarının** korunması,
- Yaratıcılığı destekleyecek şekilde **sektörler arası iletişim ve işbirliğinin** desteklenmesi ve kümelenmenin teşvik edilmesi

bulunmaktadır.

8.3 YARATICI ENDÜSTRİLERİN KALKINMADAKİ ROLÜ

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı Raporunda; yaratıcı endüstrilere bağlı olarak gelişen yaratıcı ekonominin **gelir getirici** ve **istihdam yaratıcı** etkileri nedeniyle ekonomik büyümeye ve kalkınmaya katkı sağladığı belirtilmiştir. Ayrıca, yaşam kalitesine önem veren **nitelikli işgücü**¹⁰, **yabancı sermaye** ve **turistlerin** bölgeye çekilmesinde de yaratıcı ekonominin gelişmişliği büyük rol oynamaktadır.

8.4 PROGRAMIN HEDEFİ

İşletmelere Yönelik Yaratıcı Endüstriler Mali Destek Programı’nın genel hedefi; yüksek katma değer üreten ve İstanbul’un özgünlüğünü geliştiren yaratıcı endüstrilere odaklanarak bölgenin küresel rekabet gücünün artırılmasının yanı sıra sosyal kalkınma, kentsel mekan kalitesi ve çevresel ve kültürel sürdürülebilirliğe de katkı sağlamaktır.

Programın Öncelikleri;

- Yaratıcı endüstrilerde **işbirliği ağları** oluşturulması ve **mevcut işbirliği ağlarına katılım** sağlanması
- Yaratıcı endüstrilerde üretilen katma değeri artıran **yenilikçi uygulamaların** hayata geçirilmesi
- Yaratıcı endüstrilerde **pazarlama ve dağıtım mekanizmalarının** oluşturulması ve geliştirilmesi
- Yaratıcı endüstrileri destekleyecek ve geliştirecek **fikri mülkiyet haklarının** korunması

olarak belirlenmiştir.

¹⁰ Yurtdışında görevlendirilen personele çalıştığı ülkedeki zor şartları dikkate alınarak verilen ödenekler hesaplanırken, söz konusu ülkenin yaşam kalitesi dikkate alınmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalarda değerlendirilen unsurlar arasında kültürel etkinlikler, sinema, opera, tiyatro ve konserler gibi yaratıcı endüstriler de yer almaktadır.

8.5 PROGRAMIN EKONOMİK KALKINMAYA ETKİSİ

Dünya Ekonomik Forumunun 2013-2014 Küresel Rekabet Endeksi Raporunda yenilik göstergeleri olarak; **milyon kişi başına düşen patent (ve faydalı model) başvurusu sayısı** ile birlikte,

- İşletmelerin **yenilik üretme kapasitesinin**,
- Bilimsel araştırma kurumlarının kapasitelerinin,
- İşletmelerin **Ar-Ge harcamalarının**,
- **Üniversiteler ve sanayinin Ar-Ge üzerine işbirliğinin**,
- Devletin ileri teknoloji ürünleri alımlarının,
- Bilim insanları ve mühendislerin mevcudiyetinin,
- **Fikri ve sınai mülkiyet haklarının** korunmasının

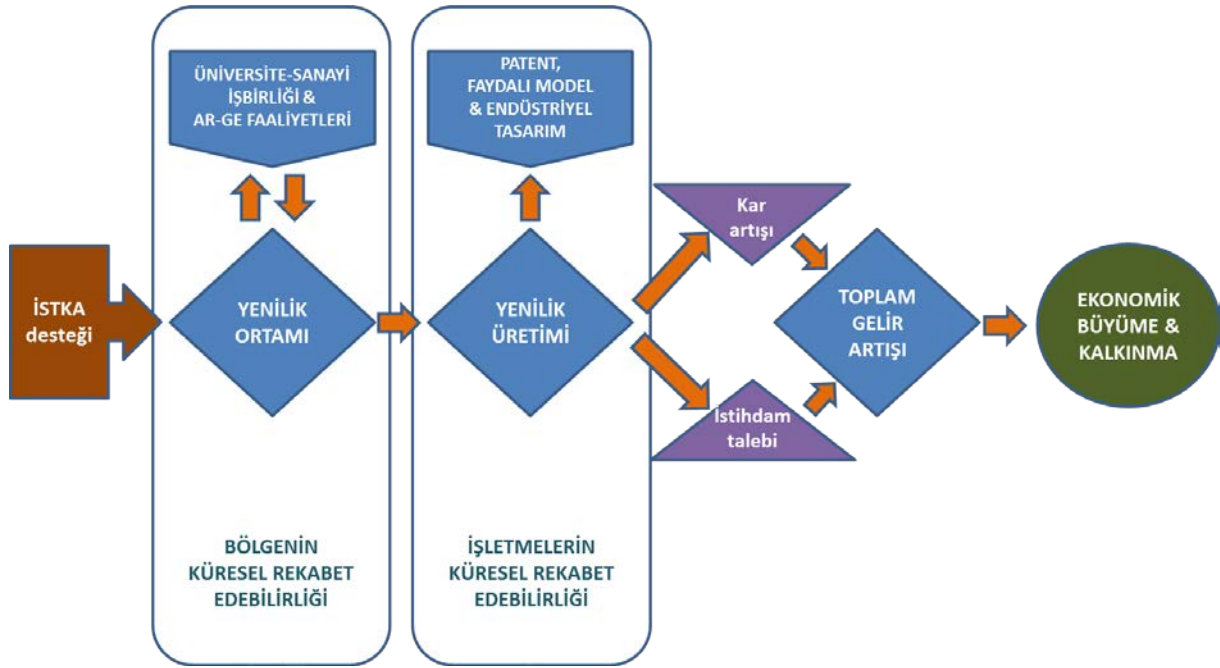
ülkede ne düzeyde olduğu değerlendirilmiştir.

OECD Bölgesel Kalkınma Endeksinin rekabet edebilirlik göstergeleri arasında '**milyon kişi başına düşen patent (ve faydalı model) başvurusu sayısı**', Avrupa Komisyonunun 'Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri' çalışmasının rekabet edebilirlik ve yenilik göstergeleri arasında ise '**Ar-Ge harcamaları tutarı**' ve '**yenilikten elde edilen ciro tutarı**' yer almaktadır.

Ajansımız tarafından İstanbul Üniversitesi'nin 'Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yönelik Bilgi Odaklı Ekonomik Kalkınma Mali Destek Programı' kapsamında desteklenen projesinde; İstanbul'un küresel rekabet gücünü belirleyen faktörler tespit edilerek bir endeks oluşturulmuştur. Söz konusu endeksi meydana getiren veriler 'temel göstergeler', 'ekonomik etkinlik' ve 'inovasyon' olarak 3 ana kategori altında belirlenmiştir. İnovasyon ana kategorisinin 4 alt kategorisi arasında inovasyon, girişimcilik, yüksek öğretim, teknolojik altyapı bulunmaktadır. İnovasyon alt kategorisinin endeks içindeki ağırlığı %9,8 oranında hesaplanmıştır. İnovasyonun göstergeleri arasında ise **patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım** başvurusu sayıları yer almıştır.

Avrupa Komisyonunun 'Sürdürülebilir Kalkınma Göstergeleri' çalışmasının sosyo-ekonomik kalkınma başlığı altında '**istihdam oranları**' bulunmaktadır. OECD Bölgesel Kalkınma Endeksinin rekabet edebilirlik göstergeleri arasında ise '**bilgi odaklı sektörlerde istihdam**' yer almaktadır. Ayrıca, İstanbul Üniversitesi'nin projesinde oluşturulan küresel rekabet edebilirlik endeksinde 'ekonomik etkinlik' kategorisinin 6 alt kategorisi arasında bulunan 'işgücü piyasası'nın endeks içindeki ağırlığı %5,7 oranında hesaplanmıştır. 'İşgücü piyasası'nın göstergeleri ise 4 grupta toplanmış olup; bunlardan biri '**istihdam oranları**'dır.

Buna göre; Ajans desteği, Program kapsamında yürütülen projelerde kurulan üniversite-sanayi işbirlikleri ve yapılan Ar-Ge faaliyetleri İstanbul'da yenilikçi faaliyetlere imkan veren ortamın geliştirilmesine ve böylece Bölgenin küresel rekabet edebilirliğine katkı sağlayacaktır. Projeler sonucunda üretilen yenilikler ile bu yeniliklere ilişkin olarak yapılan patent, faydalı model ve endüstriyel tasarım başvuruları işletmelerin küresel rekabet edebilirliklerinin artırıldığını gösterecektir. Bir yandan işletmelerin artan karları, diğer yandan rekabet gücü artan işletmelerin büyümeye yönelik artan istihdam talepleri ve mevcut çalışanlarına sağladığı ücret artışları bölge ekonomisindeki toplam gelirleri artırarak ekonomik büyümeyi sağlayacak ve dolayısıyla ekonomik kalkınmaya katkı sağlayacaktır.

Çıktılar

Program kapsamında yürütülen projelerde Ar-Ge faaliyetleri, üretilen yenilikler ile istihdam ve kar artışları aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Yararlanıcı	Ar-Ge	Yenilik	Projenin Sağladığı Kar Artış Oranı (2013)	Projenin Sağlaması Beklenen Kar Artış Oranı (5 Yıllık)	Proje sonrası istihdam
ULUKOM		+	11,8%	12,5%	
TENSAFORM		+	8,0%	94,6%	
7 RENK		+	233,3%	625,5%	4
BGS	+	+	52,1%	25,6%	
FBS		+	0,3%	0,5%	2
ARMADOR		+	0,0%	0,0%	

Projelerin tamamında yenilik üretilmekle birlikte yalnızca birinin Ar-Ge faaliyetinin sonucu olduğu anlaşılmaktadır.

Ayrıca, üniversiteler ile işbirliği kurulmadığı ve üretilen yeniliklerin korunmasına ilişkin fikri veya sınai mülkiyet başvurusunda bulunulmadığı gözlemlenmiştir.

Kar Artışı

Yararlanıcıların 2013 yılında elde ettikleri ve müteakip 4 yılda elde etmeyi bekledikleri kar tahminleri ile proje olmasaydı aynı yıllarda elde edebilecekleri kar tahminlerine ilişkin beyanları dikkate alınarak; projelerin işletmelerin faaliyet karlarında 2013 yılında sağladığı ve müteakip 4 yıl ile birlikte toplam 5 yıllık dönemde sağlaması beklenen artış/azalış oranları hesaplanmıştır.

Yararlanıcılardan 5'i, (proje sürelerinin sona erdiği yılı takip eden) 2013 takvim yılına ilişkin faaliyet karının proje sayesinde arttığını beyan etmiştir. Aynı yararlanıcılar, takip eden 4 yıla ilişkin yapılan projeksiyon dahil 5 yıllık toplam karının da proje sayesinde artmasını beklediklerini beyan etmiştir. Bir yararlanıcı ise proje konusu yeniliği ticarileştirmedeğinden 2013 yılında projeye bağlı kar artışı gerçekleşmediği gibi 5 yıllık dönemde de gerçekleşmesi beklenmemektedir.

Tüm yararlanıcıların 2013 yılı toplam karı projeler sayesinde **%8,5** oranında artmış olup; artan toplam kar tutarı **117.795 TL**'dir. Yine, tüm yararlanıcıların müteakip 4 yıl ile birlikte 5 yıllık toplam karının projeler sayesinde **%41,5** oranında artması beklenmekte olup; artması beklenen toplam kar tutarı (%85'i TENSIFORM'a ait olmak üzere) yaklaşık **4,5 milyon TL**'dir.

Merkezi İstanbul'da olan ve mali mevzuata göre 'büyük mükellef' kapsamına girmeyen toplam 237.184 şirketin 2013 yılında beyan ettiği kurumlar vergisi matrahı toplamı 40.428.409.275 TL tutarındadır¹¹. Söz konusu tutarın bahsi geçen şirketlerin vergi öncesi karları toplamını yansıttığı varsayıldığında, Programın Bölgede 'büyük mükellef' tanımı dışında kalan şirketlerin 2013 yılı toplam net karında **yüz binde 0,4** ($117.795 / (40.428.409.275 \times 0,8 - 117.795)$) oranında artış sağladığı anlaşılmaktadır.

Diğer yandan, artan karların bölge ekonomisi üzerinde çarpan etkilerinin de olması beklenmektedir. Artan tüketim ve yatırım talebinin üretimi artırma ve yeni gelir ve istihdam doğurma etkisi bulunmaktadır. Ancak, söz konusu etki bölgesel girdi-çıkı analizini yapılmasını müteakip hesaplanabilecektir.

Sektörel Etki

Programın sektörler üzerindeki etkisi değerlendirilirken; İstanbul Ticaret Siciline kayıtlı olan ve proje yürütülen sektörlerde faaliyet gösteren işletme sayıları esas alınmıştır. Birden fazla sektörde faaliyet gösteren ve ticaret sicilinde belirtilenden farklı bir sektörde proje yürüten yararlanıcılar, proje yürütülen sektörün işletme sayılarına eklenmiştir.

NACE kodu	Sektör	İstanbul Ticaret Siciline Kayıtlı İşletme Sayısı*	Program Kapsamında Proje Yürüten İşletme Sayısı	Sektörde Proje Yürüten İşletme Oranı (binde)
71.11.01	Mimarlık faaliyetleri	3.347	1	0,3
62.01.01	Bilgisayar programlama faaliyetleri	3.397	5	1,5
TOPLAM		6.744	6	0,9

* 19.03.2015 tarihi itibarıyla

¹¹ http://www.gib.gov.tr/fileadmin/user_upload/BasinBultenleri/08062014basinaciklamasi.html

Buna göre; Programın, Bölgede proje konusu sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin **binde 0,1**'inin (1/6.744) Ar-Ge çalışmaları yapmasına, **binde 0,9**'unun (6/6.744) yenilik üretmesine ve **binde 0,7**'sinin (5/6.744) faaliyetlerinden elde ettiği karını artırmasına etkide bulunarak söz konusu işletmelerin, ilgili sektörlerin ve Bölgenin küresel rekabet edebilirliklerinin artırılmasına katkıda bulunduğu tespit edilmiştir.

İstihdam

Projeler tamamlandığında **6** kişinin sürekli istihdamı sağlanmıştır. İstanbul'daki işsiz sayısı ise TÜİK'in 2012 yılı verilerine göre 570 bin civarındadır. Buna göre; Program, Bölgedeki işsizlerin istihdamına toplam **binde 0,01** (6/570.000) oranında etkide bulunarak Bölgenin küresel rekabet edebilirliğine katkı sağlamıştır. Ayrıca, söz konusu istihdamın **tamamının bilgi odaklı sektörlerde**¹² gerçekleşmiş olması küresel rekabet edebilirliğe olan katkı düzeyini artırmıştır¹³.

Diğer yandan, sağlanan istihdamın bölge ekonomisi üzerinde çarpan etkilerinin de olması beklenmektedir. Artan tüketim talebinin üretimi artırma ve yeni istihdam doğurma etkisi bulunmaktadır. Ancak, söz konusu etki bölgesel girdi-çıkı analizini yapılmasını müteakip hesaplanabilecektir.

8.6 İŞLETMELERE YÖNELİK BİLGİ ODAKLI EKONOMİK KALKINMA MALİ DESTEK PROGRAMI İLE BİRLİKTE TOPLAM ETKİ

İşletmelere Yönelik Bilgi Odaklı Ekonomik Kalkınma Mali Destek Programı kapsamında proje yürüten işletmelerden yaratıcı endüstriler kapsamında olan 5 yararlanıcı (FONOKLİK, KAPİTAL, GVG, ETKİN, EKSEL) ile birlikte toplam 9 yararlanıcının 2013 yılı toplam karı projeler sayesinde **%19,4** oranında artmış olup; artan toplam kar tutarı **492.553 TL**'dir. Yine, yaratıcı endüstriler kapsamındaki tüm yararlanıcıların müteakip 4 yıl ile birlikte 5 yıllık toplam karının projeler sayesinde **%28,3** oranında artması beklenmekte olup; artması beklenen toplam kar tutarı yaklaşık **7,2 milyon TL**'dir.

İki programda yaratıcı endüstriler kapsamında yürütülen projelerin Bölgede 'büyük mükellef' tanımı dışında kalan şirketlerin 2013 yılı toplam net karında sağladığı toplam artış oranı ise **yüz binde 1,5** ($492.553 / (40.428.409.275 \times 0,8 - 492.553)$) olarak hesaplanmıştır.

Söz konusu projeler, Bölgede proje konusu sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin **binde 1,6**'sının ((6+5)/6.744) yenilik üretmesine ve **binde 1,2**'sinin ((5+3)/6.744) 2013 yılında faaliyetlerinden elde ettiği karını artırmasına etkide bulunduğu tespit edilmiştir.

Ayrıca, Bölgedeki işsizlerin istihdamına toplam **yüz binde 3,3** ((6+13)/570.000) oranında katkıda bulunmuş olup; söz konusu istihdamın tamamı bilgi odaklı sektörlerde gerçekleşmiştir.

¹² OECD'nin bilgi odaklı sektör tanımına göre (http://www.oecd-ilibrary.org/urban-rural-and-regional-development/oecd-regions-at-a-glance-2011_reg_glance-2011-en)

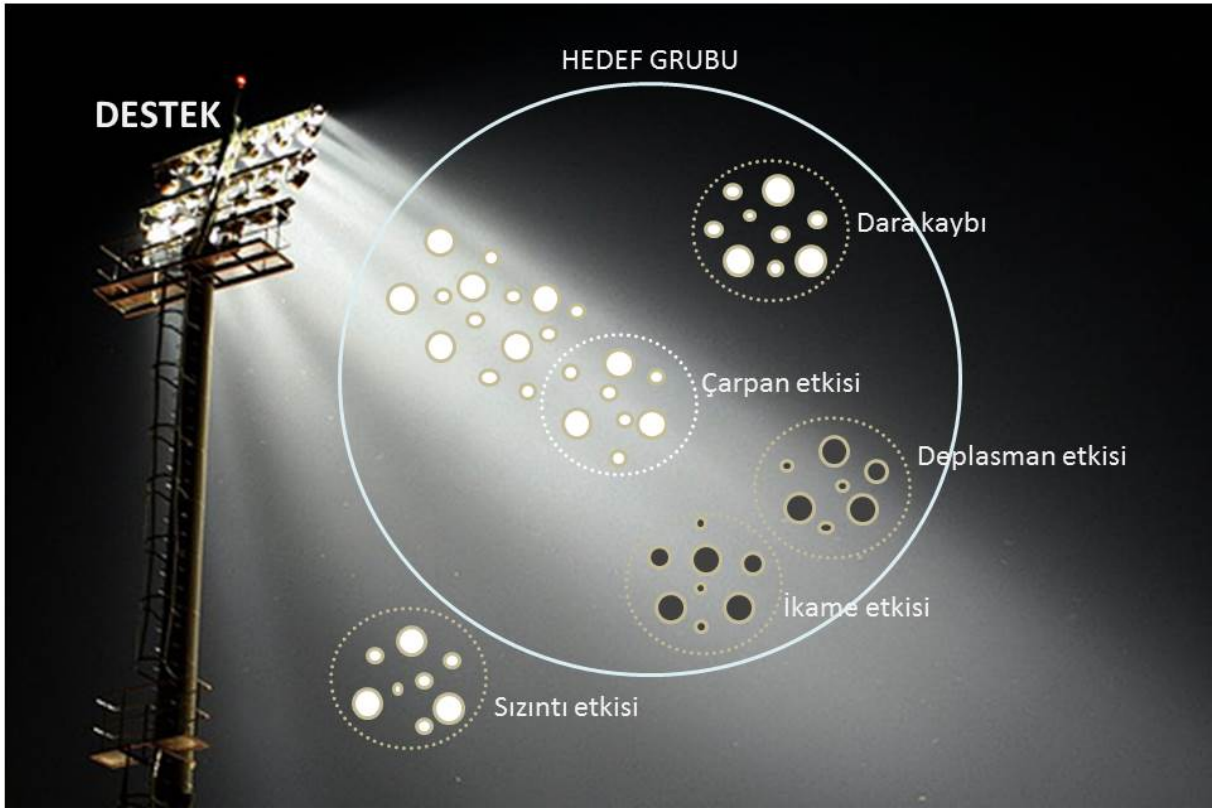
¹³ OECD'nin kabul ettiği bölgesel kalkınma göstergelerine göre

9 KATKISALLIK

Kamu müdahalesinin doğurduğu net etkiyi ölçebilmek için; yapılan müdahale ile çıktı/sonuçlar arasındaki illiyet bağının kurulması ve hedeflenen çıktı/sonuçların gerçekleşmesinde sağlanan (olumlu – olumsuz) net katkının belirlenmesi gerekir. Bunun için;

- mali destek olmadan da yapılabilecek faaliyetler ve elde edilmesi beklenen çıktı/sonuçlar (**dara kaybı**),
- mali destek kapsamında faaliyetlere yönelerek vazgeçilen mevcut faaliyetlerden elde edilmekte olan çıktı/sonuçlar (**ikame etkisi**)
- hedef grubunda olmayanlara sağlanan çıktı/sonuçlar (**sızıntı etkisi**),
- hedef grubunun bir kısmına sağlanan çıktı/sonuçlar nedeniyle diğer kısmın azalan çıktı/sonuçları (**de-plasman etkisi**) ve
- istihdamın artması sağlanarak oluşturulan gelir-talep-istihdam döngüsünün veya satışların artması sağlanarak tedarik zincirinin bölge ekonomisinin toplam gelirlerinde yol açtığı katlı artış (**ekonomik çarpan etkisi**) ve/veya projenin davranışlarda sağladığı gelişimin etkisiyle çevrenin davranışlarında sağlanan gelişim (**sosyal çarpan etkisi**),

araştırılır.

$$\text{NET KATKI} = (\sum \text{çıkıtı/sonuçlar} + \sum \text{çarpan}) - (\sum \text{dara kaybı} + \sum \text{sızıntı} + \sum \text{deplasman} + \sum \text{ikame})$$

Bu çalışmada;

- yararlanıcılara uygulanan anket sonuçları dikkate alınarak dara kaybı değerlendirilmiş,
- projeler tek tek değerlendirildiğinde ikame ve sızıntı etkileri tespit edilememiş,
- de-plasman ve çarpan etkileri bulunabileceği değerlendirilmekle birlikte gerekli verilere ulaşılamayacağı anlaşıldığından her iki etkinin birbirine eşit büyüklükte olduğu varsayılarak analiz dışında bırakılmıştır.

Dara kaybının değerlendirilmesinde;

- proje teklif çağrısının proje fikrinin oluşmasına, gelişmesine ve proje yapma kararının alınmasına, yapılmasına karar verilen projenin ölçeğinin artırılmasına ve/veya sürecin hızlandırılmasına ve gerekli olduğu durumlarda kurumlar arası işbirliğinin kurulmasına katkısı (**proje öncesi davranış katkısallığı**),
- mali desteğin proje faaliyetlerine ayrılan mali kaynaklara katkısı (**girdi katkısallığı**),
- gerçekleştirilen proje faaliyetlerinin elde edilen çıktılara katkısı (**çıkıtı katkısallığı**),
- gerçekleştirilen proje faaliyetlerinin yararlanıcının ve/veya hedef grubunun davranışlarındaki gelişime katkısı (**proje sonrası davranış katkısallığı**)

araştırılarak mali destek sayesinde ortaya çıkan sonuçlar belirlenir.

Proje öncesi davranış katkısallığında; teklif çağrısının potansiyel başvuru sahiplerinin proje yapma kararına olan katkısı sorgulanmıştır.

Teklif çağrısı sayesinde;

- proje yapma kararı alan (proje fikri oluşan, geliştiren, uygulama kararı veren),
- yapmaya karar verdiği projenin ölçeğini artıran veya
- planladığı bitiş tarihini erkene alan

yararlanıcıların projelerinde Ajansın davranış katkısallığının tam olduğu, yani dara kaybı olmadığı kabul edilmiştir. Ajans desteği olmasaydı projeyi gerçekleştirmeyeceklerini, Ajansın kendilerine yön çizdiğini ve hız kazandırdığını beyan eden yararlanıcılar bu kapsamda değerlendirilmiştir.

Girdi katkısallığında; Ajans desteğinin proje faaliyetlerinin finansmanına katkısı sorgulanmıştır. Kurumun bütçe ayıramayacağı faaliyetleri destek sayesinde gerçekleştirdiği projelerde Ajansın girdi katkısallığının tam olduğu/dara kaybı olmadığı kabul edilmiştir. Ajans desteği olmasaydı projeyi gerçekleştiremeyeceklerini beyan eden yararlanıcılar bu kapsamda değerlendirilmiş olup; Ajans desteği olmasa da başka bir finansman bularak projeyi gerçekleştirebileceklerini beyan eden yararlanıcılara sağlanan girdi katkısallığında ise tam dara kaybı olduğu sonucuna varılmıştır.

Çıkıtı katkısallığında; proje faaliyetlerinin çıktılara ne oranda katkı sağladığı sorgulanmıştır. Proje sonrasında elde edilen çıktılara projenin uygulanmamış olması halinde ulaşılabilecek beklenmiyorsa Ajansın çıkıtı katkısallığında dara kaybı olmadığı kabul edilmiştir. Yararlanıcıların proje sayesinde elde edildiğini beyan ettikleri çıktılarda desteğin katkısallığının tam olduğu sonucuna varılmıştır. **Proje**

sonrası davranış katkısallığı da aynı yöntemle değerlendirilmekle birlikte, faaliyetlerin her hangi bir davranış gelişimine katkı sağlamadığı anlaşılmıştır.

Teklif çağrısının davranışlara ve girdilere katkı sağlaması projenin gerçekleşmesinde, proje faaliyetlerinin davranışlara ve çıktılara katkı sağlaması ise bunlardan beklenen sonuçların elde edilmesinde Ajans desteğinin katkısallık olduğunu gösterir. Bunun için, proje öncesi davranış ve girdi katkısallıklarından en az biri ile proje sonrası davranış ve çıktı katkısallıklarından en az birinde tam dara kaybının olmaması gerekmektedir.

Dara kaybı açısından yapılan katkısallık değerlendirmesinde;

- Ajans desteği olmasaydı başka bir finansman bularak projeyi gerçekleştirebileceklerini beyan eden 3 projedeki girdi katkısallıklarında dara kaybı olmakla birlikte proje fikrinin oluşması/gelişmesi ile ölçek ve zamanlama kararlarında Ajansın katkısallık olduğu,
- diğer projelerde uygulama öncesi davranış ve girdi katkısallıklarında dara kaybı olmadığı,
- tüm projelerde çıktı katkısallıklarında dara kaybı olmadığı,
- böylece, tüm projelerde ulaşılan sonuçlar üzerinde Ajans desteğinin katkısallık olduğu,

sonucuna varılmıştır.

	proje öncesi davranış katkısallığında dara kaybı (A)	girdi katkısallığında dara kaybı (B)	çıkıtı katkısallığında dara kaybı (C)	proje sonrası davranış katkısallığında dara kaybı (D)	sonuçlara ulaşılmadığı katkısallık (1-MİN(A;B))x(1-MİN(C;D))	sızıntı etkisi (-)	ikame etkisi (-)	çarpan etkisi (+) deplasman etkisi (-)	hedeflenen sonuçlara ulaşılmadığı net katkısallık
ULUKOM	0%	100%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
TENSAFORM	0%	100%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
7 RENK	0%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
BGS	0%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
FBS	0%	100%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%
ARMADOR	0%	0%	0%	-	100%	0%	0%	0%	100%

Sonuç olarak; Programda hedeflenerek ulaşılan çıktı/sonuçların tamamı Ajans desteğinin net katkısallık göstermektedir.

10 SONUÇ

10.1 PROJELERİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Projelerin başarı düzeyleri karşılaştırılırken; etkinlik, etkililik, sürdürülebilirlik ve etki değerleri 2'ser puan üzerinden değerlendirilmiştir.

- Etkinlik değerlendirmesinde (10 yıllık projeksiyon dahil);
 - (devlete olan) maliyeti kadar fayda üretemeyen projelere sıfır puan,
 - (devlete olan) maliyeti kadar fayda üretmekle birlikte, ürettiği toplam faydanın (devlet tarafından) katlanılan toplam maliyete oranı, programın ürettiği toplam faydanın (devlete) doğurduğu toplam maliyete oranını (6,6 kat) aşmayan projelere 1 puan,
 - ürettiği toplam faydanın (devlet tarafından) katlanılan toplam maliyete oranı, programın ürettiği toplam faydanın (devlete) doğurduğu toplam maliyete oranının (6,6 kat) üzerinde olan projelere ise 2 puan,
- Etkililik değerlendirmesinde;
 - hedeflerine ulaşamayan projelere sıfır puan,
 - hedeflerine ulaşmakla birlikte, hedeflerine ulaşan tüm projelerin hedeflerine ulaşma oranları ortalamasını (%100) aşmayan projelere 1 puan,
 - hedeflerine ulaşan tüm projelerin hedeflerine ulaşma oranları ortalamasının (%100) üzerinde olan projelere ise 2 puan,
- Sürdürülebilirlik değerlendirmesinde;
 - hem proje faaliyetleri sürdürülmeyen hem de projede üretilen faydanın sürdürülebilir olmadığı projelere sıfır puan,
 - ya proje faaliyetleri sürdürülen ya da projede üretilen faydanın sürdürülebilir olduğu projelere 1 puan,
 - hem proje faaliyetleri sürdürülen hem de projede üretilen faydanın sürdürülebilir olduğu projelere ise 2 puan,
- Etki değerlendirmesinde;
 - 2013 yılı işletme karında artış sağlamayan projelere sıfır puan,
 - 2013 yılında işletme karında artış sağlayan tüm projelerin artış oranları ortalaması (%61,1) ve altında kar artışı sağlayan projelere 1 puan,
 - 2013 yılında işletme karında artış sağlayan tüm projelerin artış oranları ortalamasının (%61,1) üzerinde kar artışı sağlayan projelere ise 2 puan

verilerek başarı değerleri belirlenmiştir.

Bilahare, her bir projenin puanları toplanmak ve 1,25 ile çarpılmak suretiyle 10 puan üzerinden başarı düzeyleri hesaplanmıştır:

Yararlanıcı	Etkinlik		Etkililik		Sürdürülebilirlik			Etki		Toplam Başarı Puanı (10'luk sistem)
	toplam faydası / devlete maliyeti	başarı puanı	hedefine ulaşma oranı	başarı puanı	faaliyet sürdürülüyor	sürdürülebilir fayda üretilmiş	başarı puanı	Projenin sağladığı kar artış oranı (2013)	başarı puanı	
7 RENK	4,61	1	100%	1	0	1	1	233,3%	2	6,25
TENSAFORM	32,46	2	100%	1	0	1	1	8,0%	1	6,25
ULUKOM	2,49	1	100%	1	0	1	1	11,8%	1	5,00
BGS	1,87	1	100%	1	0	1	1	52,1%	1	5,00
FBS	2,33	1	20%	0	0	1	1	0,3%	1	3,75
ARMADOR	0,00	0	48%	0	0	0	0	0,0%	0	0,00

Projeler başarı ortalaması 4,38 olarak hesaplanmış olup; 6 projenin 4'ünün ortalamasının üzerinde başarıya ulaştığı gözlenmektedir.

10.2 PROGRAMIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Programın başarısı; etkinlik ve etki kriterleri ile katkısallık çerçevesinde değerlendirilmiştir¹⁴:

Programın etkinliği, tüm projelerin gerçekleşen ve beklenen net faydalarının Ajans desteğinin net katkısallığı oranındaki kısımları toplamının projelerin devlete olan maliyetleri toplamına oranlanması suretiyle hesaplanmıştır:

$$Programın Etkinliği = \frac{\sum (Gerçekleşen ve Beklenen Net Faydalar \times Katkısallık)}{Projelerin Devlete Olan Maliyetleri Toplamı}$$

Programın etkisi ise; projelerin işletmelerin faaliyet karlarında 2013 yılında sağladığı artış tutarlarının Ajans desteğinin net katkısallığı oranındaki kısımları toplamının Bölgede (mali mevzuata göre) 'büyük mükellef' kapsamına girmeyen şirketlerin 2013 yılı toplam (söz konusu artıştan arındırılmış) net karına oranlanarak hesaplanmıştır:

$$Programın Etkisi = \frac{\sum (2013 Yılında Proje Sayesinde Artan İşletme Karı \times Katkısallık)}{Büyük Mükellef Kapsamına Girmeyen Şirketlerin 2013 Yılı Toplam Net Karı} - \sum (2013 Yılında Proje Sayesinde Artan İşletme Karı \times Katkısallık)$$

Önceki bölümlerde yapılan tespitlere göre;

¹⁴ Teklif çağrısı aşamasında program hedefine yönelik performans göstergeleri belirlenmediğinden etkililik değerlendirmesi yapılamamıştır.

- projeler sonucunda gerçekleşen ve 10 yıl içinde gerçekleşmesi beklenen asgari toplam net faydanın parasal değerinin net bugünkü değerinin, devletin gerçekleştirdiği toplam maliyetlerin net bugünkü değerinin 4,6 katı civarında (3,5 katının işletmelerin, 0,45 katının devletin, 0,64 katının ise yeni istihdam edilenlerin faydası) olduğu,
- Bölgede (mali mevzuata göre) 'büyük mükellef' kapsamına girmeyen şirketlerin 2013 yılı toplam net karında **yüz binde 0,4** oranında artış sağlandığı,
- tüm projelerde desteğin katkısallığının tam olduğu,

dikkate alınarak;

$$\text{Programın Etkinliği} = 4,6$$

$$\text{Programın Etkisi} = 0,000004$$

hesaplanmıştır.

Buna göre;

- Programın uygulanması sonucunda işletmelerin kaynakları da harekete geçirilerek üretilen fayda değeri, 2015 yılının ilk yarısı itibariyle devletin yaptığı harcamalar tutarına ulaşmış olup; 2016 yılının ilk yarısında işletmelerin harcamalarını da karşılaması ve projelerin bitimini takip eden 10 yılın sonunda **devletin yaptığı harcamaların 4,6 katı değerinde sosyal refah artışına** yol açması beklenmektedir.
- Bölgedeki küçük ve orta ölçekte işletmelerin 2013 yılı toplam net karında, rekabet edebilirlikleri artan işletmeler sayesinde, **yüz binde 0,4** oranında artış sağlanmıştır.

Havaalanı Kavşağı EGS Business Park Blokları B2 Blok Kat:16 Yeşilköy 34149 Bakırköy / İSTANBUL

T: +90 212 468 34 00 F: +90 212 468 34 44

www.istka.org.tr